

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2011 – 2014

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Sylvie Micková

Organizovaný zločin v ČR po roce 1989 a jeho obraz v médiích

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Libor Svoboda Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

**BACHELOR / MASTER COMBINED (PART TIME)
/ FULL-TIME STUDIES**

2011 - 2014

BACHELOR THESIS

Sylvie Micková

Organizovaný zločin v ČR po roce 1989 a jeho obraz v médiích

Prague 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Libor Svoboda Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 14. 3. 2014

.....

Sylvie Micková

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Liboru Svobodovi Ph.D. za odborné konzultace a vedení mé práce, také za cenné rady a připomínky ke konečné podobě bakalářské práce.

Anotace

Hlavním zkoumáním bakalářské práce na téma organizovaný zločin v ČR po roce 1989 a jeho obraz v médiích je popsání a analyzování vývoje organizovaného zločinu na příkladu mediálních výstupů zločinných kauz, k jejichž rozmachu došlo v ČR po roce 1989. Bakalářská práce se bude věnovat teoretické i praktické části, ve kterých se zaměřím na analýzu tisku a elektronických médií vybraných kauz.

Klíčové pojmy

Organizovaný zločin, teorie organizovaného zločinu, historie organizovaného zločinu, vývoj organizovaného zločinu v České republice po roce 1989, mediální analýza kauz Orlických vrahů a Berdychova gangu

Annotation

The main focus of the bachelor thesis related to organized crime in the Czech Republic after the year 1989 and its media portrayal is description and analysis of organized crime development. This will be presented based on selected crime cases that have risen in the Czech Republic after 1989 and their media depiction. The bachelor thesis will contain the theoretical as well as applied outlook on the problematic and I will pay attention to the selected cases' press and electronic media analysis.

Keywords

Organized crime, Organized crime theory, Organized crime history, Organized crime development in the Czech Republic after 1989, Media analysis of Orlík murderers and Berdych gang cases.

OBSAH

1	Cíl práce	10
2	Teoretické ukotvení organizovaného zločinu	11
2.1	Subjekty určené pro boj s organizovaným zločinem	12
2.1.1	Zpravodajské služby	12
2.1.2	Policie ČR	15
2.2	Typy kriminality organizovaného zločinu	18
3	Pojem „mafie“	23
3.1	Pojem „mafie“ v obecném pojetí	23
3.1.1	Hierarchické uspořádání organizovaného zločinu	24
3.1.2	Zločinecké organizace působící na území ČR	26
3.2	Pojem „mafie“ v reálné politice České republiky	27
4	Historie organizovaného zločinu a mediální výstupy vybraných kauz.....	32
4.1	Historie českého organizovaného zločinu.....	32
4.2	Historie slovenského organizovaného zločinu.....	33
4.2.1	Mediální výstup kauzy slovenského organizovaného zločinu.....	34
4.3	Historie ruského organizovaného zločinu.....	38
4.3.1	Mediální výstup kauzy ruského organizovaného zločinu	40
5	Pohled na organizovaný zločin na českém území po roce 1989.....	42
6	Zločinné kauzy v České republice	44
6.1	Mediální analýza kauzy Orlických vrahů	44
6.2	Mediální analýza kauzy Berdychův gang	52
6.2.1	Mediální výstup kauzy prostřednictvím literárního díla	57
	Seznam použitých zdrojů.....	62
	Seznam zkratek	65
	Seznam příloh	65

ÚVOD

Organizovaný zločin je fenoménem, který v tehdejší Československé republice odstartoval pád totalitního režimu v roce 1989. Volnost a svoboda jsou hlavní prvky, které v nové demokratické době umožnily vznik a rozvoj trestné činnosti, která se do té doby objevovala jen v minimální míře. Organizovaný zločin ohrožuje státní orgány, hospodářskou soustavu a ekonomiku, např. šedá ekonomika, neboli zisky z nezdaněné činnosti tvoří v některých zemích vysoké procento národní ekonomiky. Organizovaný zločin se vyznačuje všemi nelegálními činnostmi vyskytující se v naší společnosti. Jedná se především o obchod s omamnými látkami, obchod se zbraněmi, obchod s bílým masem, krádeže a finanční podvody, přičemž veškeré tyto činnosti jsou doprovázeny korupcí, vydíráním, vraždami na objednávku apod.

V mé bakalářské práci se zaměřím na teoretické ukotvení, pojem a historii organizovaného zločinu, přičemž část práce se věnuje mediálnímu vnímání a analýzám vybraných kauz organizovaného zločinu. Konkrétně se budu zabývat mediálním rozbořem kauz Orlických vrahů a Berdychova gangu, u kterých provedu mediální výstup s cílem analyzování kauzy z periodického tisku a dalších dostupných zdrojů. Velká část kauz organizovaného zločinu má původ v porevolučním období, kdy hlavním cílem bylo především dosahování co nejvyšších ilegálních zisků pomocí jakýchkoli prostředků. K analýze jsem se snažila vybrat kauzy, které byly páčány se stejným záměrem, ale lišily se formou trestné činnosti. Kauza Orlických vrahů znázorňuje, jak se pětičlenný gang rozhodl za vidinou velkého zisku nemilosrdně vraždit, kdežto kauza Berdychova gangu je komplikovanější o úzkou spolupráci s policejním orgánem OBOZ, kterého se kriminální činnost gangu dotkla. Práce si kvůli obsahové rozsáhlosti tématu neklade za cíl uchopit problematiku organizovaného zločinu, ale pozornost je věnována především vnímání vybraných kauz v médiích. Téma Organizovaný zločin v ČR po roce 1989 a jeho obraz v médiích jsem si vybrala proto, že mě kriminální prostředí organizovaného zločinu zaujalo svou tajuplností, která prostřednictvím médií a ostatních pramenů odkrývala všechny své stránky.

Téma organizovaného zločinu je velmi široké, a proto jsem se ve výzkumu zaměřila konkrétněji na mediální výstupy dvou kauz. Množství pramenů se zúžilo. Při zkoumání problému organizovaného zločinu nelze opovrhovat ani méně seriózními zdroji, ale je potřeba posuzovat jejich důvěryhodnost. O to bylo zajímavější dohledávat odpovědi ve výstupech novinářů, kteří ke konkrétním kauzám vydali odborné publikace.

Přes veškeré mediální analýzy kauz organizovaného zločinu, zůstává mým názorem to, že skutečnou pravdu znají jen pachatelé sami, proto považuji svou práci za jakousi sondu do podsvětí pomocí toho, co nám média nabízejí.

1 Cíl práce

Cílem mé práce na téma Organizovaný zločin v ČR po roce 1989 a jeho obraz v médiích bude popsání a analyzování vývoje organizovaného zločinu po roce 1989 nejprve v teoretickém ukotvení, ve kterém se budu zabývat několika body: organizovaným zločinem v obecném pojetí, organizovaným zločinem v reálné politice České republiky, pohledem na organizovaný zločin na českém území v porevolučním období a také historií českého, slovenského a ruského organizovaného zločinu.

Následně provedu mediální analýzy kauz Orlických vrahů a Berdychova gangu, ve kterých shromáždím výsledky práce autorů zabývajících se touto problematikou spolu s několika periodickými tiskovinami vydávaných a šířených na území České republiky.

V kauze Orlických vrahů budu vycházet primárně z periodického tisku Lidových novin a MF Dnes mezi lety 1995-1997 a knihy Orlík děsivý hřbitov, aneb 122 otázek pro vraha od Vratislava Horáka, ve které investigativnímu novináři odpovídá na otázky přímo vůdce orlického gangu. Kniha nesměla být vydána, dokud byl Karel Kopáč naživu, ale po jeho sebevraždě v roce 2004 mohla vyjít výpověď, která popisovala skutečné zločiny páchané gangem.

Kauzu Berdychova gangu zanalyzuji pomocí periodického tisku Lidových novin, elektronického média Novinky.cz a knihy Zločin jako profese od Janka Kroupy, který se velmi detailně zabývá problémem provázanosti Berdychova gangu a policejního orgánu OBOZ.

Obsah mé práce se tedy nebude zabývat pouze teoretickým tématem organizovaného zločinu, ale zaměřím se i na část, ve které zanalyzuji jak vybrané kauzy organizovaného zločinu, tak i jejich mediální výstupy.

2 Teoretické ukotvení organizovaného zločinu

Organizovaný zločin (OZ) je z teoretického hlediska ilegální trestná činnost organizované skupiny (která se skládá z více, jak dvou členů), jejímž cílem je dosažení co největších finančních prostředků, ovládnutí, manipulace a jiných výhod.

Hlavním cílem organizovaného zločinu je rychlé získání peněz. Jak organizovaná skupina tohoto cíle dosáhne a jaké přitom spáchá trestné činy, není podstatné.

Jelikož existuje mnoho rozvinutých definic organizovaného zločinu, důležitějším prvkem je jeho obsahové vymezení:

- a) Spolupráce více než dvou osob.
- b) Podezření ze spáchání vážné trestné činnosti.
- c) Činnost zaměřena na maximalizaci zisku.
- d) V organizaci má každý své konkrétní a specifické úkoly.
- e) Činnost je dlouhodobá.
- f) Uvnitř organizace panuje daná forma kázně a kontroly.
- g) Páchání trestné činnosti na mezinárodní úrovni.
- h) Používání násilí a jiných nátlakových prostředků.
- i) Využívání stávajících hospodářských a obchodních struktur ve svůj prospěch.
- j) Napojení organizace na procesy praní peněz.
- k) Ovlivňování politiky, médií, veřejné správy, soudních orgánů nebo ekonomiky.¹

Svým vlivem proniká organizovaný zločin do oblasti narkotik, vydírání, zbraní, obchodu s bílým masem, finančních prostředků; zkrátka do všech nelegálních aktivit, které přinášejí zisk. Svou moc prosazuje OZ vlastními zákony a pravidly, jenž si často pomocí vydíráním a korupce doslova kupuje zákony a instituce státu. Svou brutalitou představuje OZ hrozbu, která dokáže ohrozit politickou i ekonomickou situaci v demokratických zemích. Aktivita OZ jsou vykonávány v naprostém utajení, bez jakékoliv přítomnosti médií. Pod zástěrkou legálních společností ovlivňuje hospodářské

¹NOŽINA, Miroslav. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. Praha: THEMIS, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

a obchodní odvětví, přičemž se snaží proniknout i do moci zákonodárné, výkonné a soudní. Neméně nebezpečné je také pronikání do policie a justice, kde se chapadla mafie nebojí ochromovat fungování. Proto, aby se dokázal OZ rozrůst do vyšších podob moci, je potřebná kooperace s důležitými subjekty, kteří jsou za úplatu schopni zjistit, ovlivnit a zařídit jakoukoliv situaci. Pokud se stát pokouší o existenční zánik OZ, paradoxně tím spíš začne být OZ agresivnější a hůř prokazatelný. Pro řešení rozsáhlejších i lokálních problémů využívá OZ kontaktů v parlamentu, státní správě apod. V politice bývá často vyhledávaným subjektem ten, kdo teprve začíná, ale zároveň už má nakročeno na slibnou kariéru- takový subjekt bude lehce zmanipulovatelný a využitelný. Výraz mafie je používán kvůli své hierarchické struktuře a charakteru dané skupiny.²

V České republice došlo k rozmachu organizovaného zločinu po roce 1989, kdy se v naší zemi otevřely zločincům nové možnosti. Před revolucí v roce 1989 existoval organizovaný zločin jen v podobě distribuce nedostatkového zboží a směny valut. Dalo by se říci, že znalost prostředí ČR nahrává zločinu v mezerách v zákonech a nízkých trestech. V současné době se na území ČR orientuje OZ na výrobu, pašování a distribuci drog, na daňové podvody, státní majetek, prostituce a obchod s bílým masem, nelegální migraci, padělání peněz, vydírání, korupce, obchod se zbraněmi a automobily.

2.1 Subjekty určené pro boj s organizovaným zločinem

Hlavními úkoly těchto subjektů, mezi které patří vnitrostátní a mezinárodní orgány je odhalovat, objasňovat, postihovat a přecházet organizované trestné činnosti.

2.1.1 Zpravodajské služby

„Zpravodajské služby jsou státem zřízené instituce, které slouží k utajenému získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro fungování státu, jeho bezpečnost, integritu a ochranu. Vyhodnocené informace předává zpravodajská

² BIS [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/>

služba oprávněným adresátům (zpravidla vládě a prezidentu republiky), popřípadě jiným institucím (definovaným zákonem).“³

a) BIS (Bezpečnostní informační služba)

Vznik bezpečnostní informační služby se datuje ke dni 30. 7. 1994, když byla roku 1990 rozpuštěna Státní bezpečnost. V tu dobu musela demokracie dokázat, že zájmy BIS budou oddány lidským právům a svobodě.

BIS odhaluje nejvyšší zločinecké prohřešky, které překrývá legální podnikání. Kvůli ukládání nelegálních peněz do bank se stávají koloběhem standardního podnikání (praní špinavých peněz). BIS se zabývá zkoumáním a odhalováním OZ v oblastech, které vymezuje zákon o zpravodajských službách ČR (č. 153/1994 Sb.) Příslušníci ozbrojené složky BIS mají vojenské hodnosti a jsou vybaveni služebními zbraněmi. Na rozdíl od policie, která se do případu vkládá, až když problém nastává, BIS analyzuje všechny informace, díky kterým se snaží být v předstihu. Na všechny zaznamenané problémy upozorňuje BIS vládu a prezidenta republiky a od těchto jediných také může přijímat úkoly. BIS, coby zpravodajská instituce českého státu nemůže nikoho vyslýchat, zatýkat ani zadržovat. Služba je obeznámena s tím, že je-li nutné překročit lidská práva a svobodu, tak pouze v souladu se zákonem stanovených pravidel. Díky tomu, že je BIS placena daňovými poplatníky, má každý občan právo vědět, čím se zabývá, a to je také důvod, proč si BIS zakládá na komunikaci s veřejností. Cílem práce této tajné instituce je třídit rizika, která jakýmkoliv nelegálním způsobem udávají stát v hrozbu.

Pracovník BIS je vázán přísahou, ve které se zavazuje, že neohrozí pověst instituce, nezneužije svého postavení a v případě ochrany zájmu republiky nasadí svůj život. Přesto, že BIS pracuje v tajnosti, musí při analyzování informací využívat zpravodajské prostředky (zpravodajskou techniku, sledování, krycí prostředky a doklady), spolupracovat s agenty, být v kontaktu s policií, domácími i zahraničními organizacemi a také shromažďuje data z otevřených zdrojů.⁴

³ZRŮN, Michal a Lucie ŘEHOŘOVÁ. *Úvod do zpravodajství: studijní text pro potřeby posluchačů předmětu Zpravodajské služby Policejní akademie ČR v Praze*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, ISBN 978-807-2512-522. s. 17.

⁴BIS [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/>

b) ÚZSI (Úřad pro zahraniční styky a informace)

Primárním cílem zpravodajské služby ÚZSI je zabezpečovat včasné, objektivní a kvalitní informace, které jsou původem ze zahraničí a jsou důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů ČR. Snahou ÚZSI je chránit ČR před takovými hrozbami, jakými mohou být např. terorismus, ekonomická zločinnost, politický extremismus apod. ÚZSI získává a zpracovává zpravodajské informace, které splňují tyto kritéria:

- jejich původ je v zahraničí
- problematika se týká tématu, jímž je ÚZSI pověřen vedením státu
- určenému odběrateli jsou neznámé a získány byly zpravodajskými prostředky

Cílem ÚZSI je, aby získané informace byly co možná nejvíce relevantní a včasné.⁵

c) Vojenské zpravodajství

Je tvořené Vojenskou zpravodajskou službou a Vojenským obranným zpravodajstvím. Tento orgán zabezpečuje informace o záměrech a činnostech představujících vojenské ohrožení České republiky, o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany, o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany ČR, o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství v oblasti obrany ČR⁶

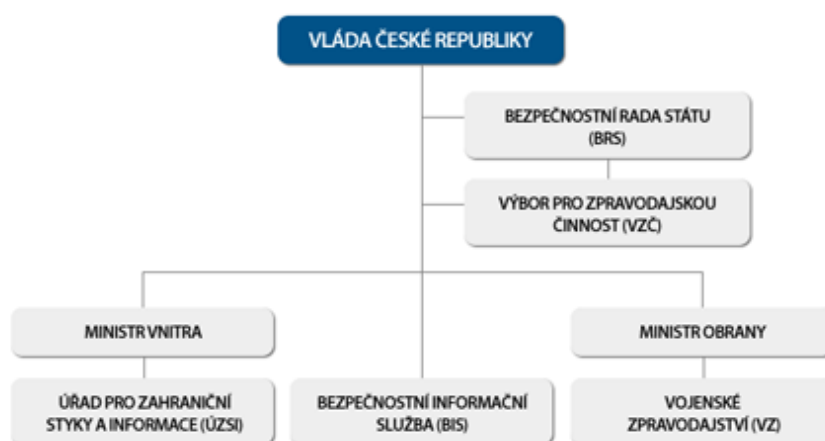

Schéma: Zpravodajský systém České republiky⁴

⁵ÚZSI [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.uzsi.cz/cz/>

⁶NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, 390 s. ISBN 80-731-7026-4.

2.1.2 Policie ČR

Bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991, který slouží veřejnosti. Úkolem Policie ČR je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Policie ČR je členěna na složky služby kriminální policie a vyšetřování v oblasti organizovaného zločinu:

a) ÚOOZ (Útvar pro odhalování organizovaného zločinu)

Útvar Policie České republiky, který bojuje proti OZ. Rozděluje se na několik specializovaných odborů, které se zaměřují na konkrétní formy organizovaného zločinu. Po České republice jsou v Českých Budějovicích, Plzni, Teplicích, Hradci Králové, Brně a Ostravě pracoviště, kterým je přiděleno vyšetřování OZ v jejich krajích, nebo místních obvodech. V ÚOOZ působil jako ředitel v letech 1995-2008 Jan Kubice, který v roce 2006 bez potvrzení pravdivosti informoval o proniknutí organizovaného zločinu do státní správy*. V současné době je ředitelem plk. Mgr. Robert Šlachta. Velký nárůst všech forem organizované kriminality bylo hlavním důvodem pro vznik ÚOOZ. Dále se člení na 6 odborů: násilí, obchod se zbraněmi, obchod s lidmi a legální migrace, zločinecké struktury, terorismus, extremismus, padělání. Významným spolupracujícím orgánem byl Odpor pro boj s organizovaným zločinem do doby, než byl na počátku 21. století zrušen z důvodů vysoké korupce. Mezinárodně spolupracuje ÚOOZ s Interpolem a Europol.

b) NPC (Národní protidrogová centrála)

Centrála vznikla v lednu 2001, kdy se oddělila od ÚOOZ. Přímým předchůdcem byla Protidrogová brigáda Federálního policejního sboru. NPC je váženým útvarem nejen u nás, ale i ve světě. Vyvíjí operativní, zpravodajskou, procesní, analytickou, metodickou, publikační i lektorskou činnost v oblasti drog. V rozmezí 13-ti let ukončila NPC 1 340 operací a zajistila více jak 13 tun drog.⁷

⁷Výroční zpráva NPC za rok 2006, s. 2.

c) Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality SKPV

Útvar se věnuje vyšetřování nejzávažnějších forem trestné činnosti. Cílem vzniku SKPV bylo vytvoření silně odolné policejní složky zaměřené na boj s korupcí a finanční i hospodářskou kriminalitou. Dále se Útvar věnuje zajišťování výnosů z trestné činnosti, dohledávání majetku pocházejícího z trestné činnosti a spolupracuje se stejně zaměřenými policejními složkami v zahraničí.⁸

d) URNA (Útvar rychlého nasazení)

URNA neboli útvar rychlého nasazení je oddíl policie s celostátní působností a zaměřuje se především na ozbrojené zásahy. Útvar provádí zadržování osob, u kterých hrozí nebezpečí odporu za použití zbraně. Útvar řídí náměstek policejního prezidenta, který o vysílání útvaru rozhoduje s ministrem vnitra.

e) FAÚ (Finanční analytický útvar)

FAÚ vznikl jako organizační složka ministerstva financí proti praní špinavých peněz. Tento útvar se zabývá hlavně bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. FAÚ přijímá a zpracovává informace o neobvyklých obchodech a po potvrzení trestné činnosti předává trestí oznámení na SKPV. Právě kvůli tomu, že FAÚ nemůže vznést trestní stíhání je účinnost tohoto útvaru velmi nízká.

f) Celní orgány

Velkou úlohu sehrávají celní orgány při odhalování nelegálního zboží a spolupracují s jinými orgány, nebo na základě koncepcí jiných útvarů.

g) Státní zastupitelství a soudy

Od roku 2000 fungují v ČR specializované odbory krajských státních zastupitelství, které jsou zaměřené proti organizovanému zločinu. Soudy v rámci organizované trestné činnosti konají na základě pravidel dle příslušných paragrafů.

⁸Policie.cz [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: www.policie.cz

h) Národní ústředna Interpolu v České republice

INTERPOL je mezinárodní organizace kriminální policie fungující mezi smluvními státy organizace. Organizace má sídlo v Lyonu ve Francii a byla založena v roce 1923. V současné době slučuje 188 členských států. Primární snahou INTERPOLU je zabezpečení, vzájemná pomoc kriminální policie a rozvoj institucí předcházejících porušování práva. Každý členský stát INTERPOLU má svou Národní ústřednu, která je v kontaktu s Generálním sekretariátem, který koordinuje součinnost jednotlivých členských zemí.⁹

i) Europol

Cílem Evropského policejního úřadu je působení a spolupráce s orgány bojujících proti formám trestné činnosti s mezinárodním prvkem analýza dat týkající se organizovaného zločinu. Spolupráce funguje na rychlé a důvěrné výměně informací v oblasti kriminalistiky. Členy Europolu jsou státy Evropské unie a jiné, které mají dohodu o strategické spolupráci. Fungování Europolu se vztahuje na organizovanou trestnou činnost, terorismus a jiné další trestné činnosti.

j) Eurojust

Eurojust byl zřízen za účelem zvýšení efektivity v trestních věcech v oblasti vyšetřování organizovaného zločinu a podpory justiční spolupráce mezi státy Evropské unie. Evropská justiční síť má být složena z národních státních zástupců, soudců a policejních úředníků. Sídlo Eurojustu je v Haagu v Nizozemsku.¹⁰

⁹ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-731-7026-4, s. 327 - 329

¹⁰ KLOUČKOVÁ, Světlana a Jaroslav FENYK. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 1019 s. ISBN 80-720-1527-3.

2.2 Typy kriminality organizovaného zločinu

Organizovaný zločin se projevuje v mnoha odvětvích; nezaměřuje se na určitý druh kriminality, ale na různá nelegální jednání:

1. Hospodářská kriminalita- za organizovanou hospodářskou kriminalitou se skrývá plánovaný po zisku snaživý hospodářský trestní čin, který zasahuje do práv a systému hospodářství. V ČR dosahuje hospodářská kriminalita takové velikosti, která dokáže vyvést ze stability celé tržní hospodářství. Tento druh kriminality se objevuje v různých podvodných formách a především v odvětví padělání platidel. Jedná se v podstatě o odcizení peněz pro potřeby určité osoby nebo organizace. V roli poškozené oběti se v takové situaci objevuje země, ve které se podobný zločin uskutečnil a s ním i obyvatelé této země. Není pravdou, že se hospodářská kriminalita objevuje pouze v chudých zemích třetího světa, ale naopak probíhá všude bez vědomí nežádoucích osob. Hospodářská kriminalita se dá předpokládat v případech, kdy je někdo uplácen ve veřejné zakázce, když ve vládě dojde ke korupci a nebo když jsou zfalšovány cenné dokumenty. Hospodářská kriminalita se rozděluje do kategorií podle orientace působení zločinu. Mezi takové kategorie hospodářské kriminality patří zločin v průmyslu a výrobě, do něhož se zařazuje vyrábění nekvalitního zboží, zboží nesplňující normy atd. Další kategorií jsou zločiny v zemědělství, které nesplňují veterinární předpisy a předpisy zabývající se správným řízením úrody. Třetí kategorií pro hospodářskou kriminalitu mohou být obchodní a maloobchodní zločiny, které se zaměřují na klamání zákazníků pomocí nekvalitního zboží a porušování předpisů na ochranu přírody. Následky hospodářské kriminality se dají dát za vinu privatizaci, kvůli které se rozprodalo velké množství podniků.
2. Drogová kriminalita - za úplně nejrozšířenější zločineckou aktivitu je považován právě obchod s drogami. Přes české území vede většina nejdůležitějších drogových tras a proto je Česká republika označována za tranzitní zemi. Drogy se do naší republiky dostávají i díky letecké dopravě a tak se Ruzyňské letiště stalo centrálním pro dovozce všech druhů drog. Samotná Česká republika vyrábí a distribuuje drogu

zvanou pervitin a v tomto důsledku se u nás každým rokem zvyšuje počet závislých lidí. S organizovanou drogou kriminalitou bývá často spojeno mnoho dalších zločinů, které se dějí během vlivu drog nebo naopak během jeho nedostatku. Česká republika zaznamenala rozmanité možnosti, které v drogovém prostředí na našem fungují.¹¹ Především se jedná o zneužívání léku k výrobě metamfetaminů, roste výroba návykových látek pomocí léků na předpis, na český trh se napojují mezinárodní drogové organizace a důležitým faktorem, který celý koloběh ovlivňuje je zvyšující se poptávka po drogách. Různé organizace se zaměřují na různé druhy drog, jelikož obchod s drogami má rozmanitou povahu. Většinou se jedná o skupiny, které se zabývají pěstováním, dovozem nebo organizací.

3. Násilná organizovaná kriminalita- organizovaný zločin používá násilí za účelem dosažení dvou hlavních cílů. Prvním cílem je samozřejmě dosažení co nejvyššího zisku a druhým cílem je prosazování vlastních zájmů. Brutalita zločinců postupem času rostla, ale mezi násilnou kriminalitu se vmísil i nátlak působený na svědky. V České republice patří mezi nejznámější násilnou kriminalitu skupina orlických vrahů, jejich mediální kauzu budu v mé práci popisovat v kapitole zaměřené na mediální výstupy vybraných kauz. V mezinárodním měřítku se násilnou kriminalitou zabývají zpravidla ruskojazyčné, arabské a asijské skupiny. Mezi násilné formy, které organizovaný zločin využívá k dosažení svých cílů, patří tzv. racketeering, tedy vydírání. Vydírání funguje pod pohrůzkou násilí, nebo jeho hrozbou. Vydírání je jednou z nejstarších metod používanou organizovanými skupinami a dá se rozlišovat mezi čtyřmi metodami. První metoda je klasická loupež. Druhou metodu zastávají bezpečnostní agentury, které se zaměřují na vymáhání dluhů pomocí vydírání. Třetí metodou je vybírání výpalného, tedy poplatků za jakousi fiktivní dohodu „pokud zaplatíš, neublížíme ti“. Často vysoké nároky zločinců mohou vést až ke zlikvidování živnostníkovi činnosti. Poslední čtvrtou metodou bývá zastrašování jiných gangů. Tato metoda se neobejde bez násilí a často ukázkami v odlehčené verzi toho, jak by mohla situace dopadnout, pokud nebude zločincům vyhověno. Další násilnou formou organizovaného zločinu jsou vraždy. Většinou se vraždění zločinec dopouští v případech, ve kterých je to

¹¹ TRÁVNÍČKOVÁ, I. Drogová kriminalita – včera, dnes a zítra. Kriminalistika, 2001, roč. 34

nevyhnutelné vzhledem k předešlým trestným činnostem. Proto se většinou vraždy páchají na tzv. bílých koních¹², u kterých se zločinci obávají vyzrazení tajných informací. Někdy se může vražda uskutečnit pouze jako zastrašovací prostředek. Usmrcování osob mají v hierarchii mafie na starosti nejnižší postavení, tedy dělníci nebo nájemní vrazi, jimiž jsou povětšinou muži cizích národností. Nájemní vrazi nepatří úplně do hierarchie organizovaného zločinu, ale fungují jako občasná placená součást toho byznysu.

Další násilná forma zločinu- loupeže, jsou trestné činy, při kterých se zločinec dopouští odcizování věcí. Loupeže se odehrávají buď násilně nebo alespoň pod násilnou pohrůzkou. Loupeže organizovaných skupin dosahují velkých rozměrů plánované a ozbrojené akce. Organizovaných loupeží se většinou účastní delikventi, kterým je násilí blízké. Nejznámější skupinou provádějící loupežná přepadení byl v České republice Berdychův gang, jehož působení budu rovněž popisovat v kapitole určené mediálním výstupům vybraných kauz.

4. Praní špinavých peněz- jednou z nejvýstižnějších aktivit organizovaného zločinu je prání špinavých peněz, které funguje jako zlegalizování peněz pocházejících z nelegální činnosti. Proces prání špinavých peněz je natolik složitý, že zastává svou vlastní položku v páčání trestné činnosti. Hlavním cílem je zahlazení pravého původu peněz a následné vytvoření jejich nové identity. Prání špinavých peněz má tři důležité kroky- zapojení peněz do finančního systému, zahlazení původu špinavých peněz, návrat peněz do koloběhu.
5. Korupce- neboli zneužití státní moci pro soukromý prospěch. Korupce proniká do státních orgánů- policie, justice. Především v policejní oblasti, která je pro boj s takovou podobou organizovaného zločinu konkrétně určena, není korupční situace vůbec příznivá. Organizované skupiny pomocí korupce získávají jinak tajné informace k pronikání a ovlivňování mocenských struktur. Díky nabytému bohatství kriminálních skupin dosahuje korupce nekontrolovatelných rozměrů. Aktuálním trendem OZ je v poslední době zasahování korupčními skandály až do

¹² Bílý kůň je osoba, která je často vydíráním nucena k páčání trestné činnosti pro zakrytí skutečného pachatele. Zastává jak roli pachatele, tak i poškozeného. V některých případech bývají bílí koně likvidováni, aby se riziko prozrazení snížilo na minimální.

politické sféry, ve které přímo ovlivňují situace ve svůj prospěch. Typickým příkladem takové spolupráce zločinu s politikou je spis Františka Mrázka-Krakatice. Pro širokou veřejnost se zdá být přijímání úplatků mnohem nebezpečnější, než jeho nabízení, jelikož je obávanější ten, kdo disponuje takovými financemi, že si může dovolit je nabízet.¹³

6. Nelegální obchod se zbraněmi- tato nelegální činnost velice úzce souvisí s obchodem s drogami, kde dochází ke spolupráci ve smyslu výměnného obchodu drogy za zbraně, zbraně za drogy. Obchod se zbraněmi nezprostředkovává nové zbraně, nýbrž často použité zbraně, které se distribuují pouličním gangům. Náklady tudíž nejsou ani tak spojeny s výrobou, jako s dopravou. Pro převoz takového druhu zboží, které je špatně skladovatelné a také rizikové, je nutností mít určité povolení, které kriminální skupiny samozřejmě padělají. Ihned po obchodu s drogami je obchod se zbraněmi druhou nejvýnosnější nelegální činností. Co se týká tohoto obchodu na našem území, jsou v České republice vyráběny velmi kvalitní zbraně, o než projevují za hranicemi velký zájem.
7. Převážení, obchod s lidmi, prostituce- pro tento druh organizovaného zločinu je typické, že za zboží jsou považováni lidé. V úvodu popisování této formy OZ začnu s migrací, což znamená nelegální překročení hranic. Konkrétně Česká republika je kvůli své poloze často vyhledávaným cílem nelegálních migrantů. Tento druh nelegálního převážení lidí se neobejde bez dalších trestných činností, jako např. padělání dokladů. Do České republiky se migranti dopravují nejčastěji vlakem, nebo leteckou dopravou, ale v posledních dobách je čím dál tím více zaznamenáváno převážení migrantů v nákladových prostorách automobilů. Převezení migrantů přes hranice není rozhodně levnou záležitostí a tak jsou chudí lidé cestující za prací využíváni k nelegálním činnostem. Kvůli zvýšenému počtu cizinců se poškozují zájmy státu a jeho společnosti. Při obchodování s bílým masem jsou lidé vystaveni nelidským podmínkám a jsou nuceni k prostituci nebo otrockým pracím. Na rozdíl od migrantů, kteří se chtějí dobrovolně dostat za

¹³ Nadační fond proti korupci. [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: www.nfpk.cz/definice-korupce

hranice za vidinou práce, oběti pro obchod s bílým masem bývají často unášeny. Po obchodu s drogami a zbraněmi je obchodování s lidmi třetí nejvýnosnější nelegální činností OZ. Česká republika, jakožto tranzitní země zaznamenala vysoký nárůst ukrajinských dělníků, jež se nabízejí k dělnickým pracím za absolutně minimální ohodnocení. Co se týká prostituce, jsou do České republiky převáženy dívky z Balkánu, Thajska a Mongolska a využívány k pracím v nočních barech. Naopak české dívky jsou lákány se stejným úmyslem do zahraničí.¹⁴

¹⁴NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-731-7026-4, s. 185 - 193

3 Pojem „mafie“

3.1 Pojem „mafie“ v obecném pojetí

Pojem mafie má neurčitý původ, jednou z verzí je, že kořeny má v arabském slově „mahjas“, které popisuje agresi, opovážlivost, vychloubání. Druhou možností je italské „mafia“, jež znamenalo bídu, chudobu, kdežto toskánské „malfusso“ znamenalo nevěřící, zločinec. Oblíbenou verzí pro vznik pojmu mafie je sloučenina počátečních písmen z věty, která pochází z doby francouzské nadvlády nad Itálií: „Morte alla Francia, Italia avanti!“, neboli „Zabijme Francouze, Itálie vpřed!“

Jedna stálá, užívaná definice pro pojem mafie kvůli své různorodosti ovšem neexistuje. Neměnným pravidlem, podle kterého se mafie pozná, je skutečnost, že při páchání trestné činnosti je zúčastněno hned několik pachatelů, jedná se tedy o skupinovou trestnou činnost. ¹⁵Pro odlišení se tyto skupiny vymezují od nejobávanějších následovně:

1. zločinecká organizace- tato nejobávanější forma OZ využívá v současné době mezinárodní obchodní podoby a snaží se o dosažení co možná nejvyššího zisku všemožnými způsoby. Na první dojem by mohla působit skutečnost, že mezi takové způsoby patří především kriminální páchání trestné činnosti, opak je ovšem pravdou a primární cílem je pro vysoce postavenou mafii dosahování zisku a získání mocenského vlivu, přičemž trestná činnost funguje v tomto případě pouze jako dopomáhání k cílům. Při páchání podobných organizovaných zločinů se pachatelé neohlížejí na to, zda je tato forma dosahování zisků legální či nelegální, ale spoléhají na to, že nelegální činností dosáhnou svých cílů snadněji.
2. organizovaná kriminální skupina- na rozdíl od zločineckých organizací se kriminální skupiny zabývají kriminalitou bez skutečného podnikatelského charakteru, ale velmi podobě funguje jejich strategie- plánování, hierarchie a dělba práce.
3. parta- skupina lidí, kteří se řídí jistou hierarchií, symboly a rituály, ale trestná činnost není jejím hlavním zájmem

¹⁵ Outsidermedia.cz [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.outsidermedia.cz/>

4. příležitostná skupina- tato skupina nese své pojmenování „příležitostná“, jelikož vzniká příležitostně před spácháním, nebo v průběhu nějaké trestné činnosti. Od vyšších zločineckých organizací se liší tím, že nevyužívá žádné struktury a nezakládá si na dlouhodobosti.
5. účastenství- s organizovaným zločinem nemá účastenství v podstatě nic společného. Zakládá se na organizování, nabádání nebo řízení zločinu, ale neřídí se hierarchií a často může jít o jediného pachatele.
6. spolupachatelství- za nejnížší formu organizovaného zločinu se považuje právě společné jednání dvou a více osob při naplnění všech znaků trestného činu.¹⁶

Mafie je specifická nejen svou strukturou, kterou se výrazně odlišuje, ale také „uměním“ dosadit své lidi do jakýchkoliv pozic státních zaměstnanců- úředníků, politiků, policistů apod. Tím, že je organizovaný zločin mafie krytý ze všech stran díky působnosti jejích členů, je velmi jednoduché prosazovat zájmy, nebo naopak zakrývat svou činnost tak, aby se informace dostaly jen k určitým lidem. Mafiánská součinnost je pro veřejnost sobecká, ohledy bere zpravidla jen vůči sobě. V České republice se pod pojmem mafie často objeví skupina kriminálních, kteří mocenským, nebo ekonomickým stylem nátlaku dosahují společného cíle.

3.1.1 Hierarchické uspořádání organizovaného zločinu

Mafiánské skupiny, které jsou již plně rozvinuté zastávají strukturu jež má tři stupně řízení. Na samém vrcholu je vedení, které se s pácháním trestné činnosti osobně nezabývá, ale přerozděluje veškeré finance, je obklopené odborníky v právních, ekonomických, informačních oborech a řídí několik samostatných operujících jednotek, v nichž jsou zastávány na nejnižších úrovních pozice řadových členů a externistů. Trestnou činnost páchá ve struktuře organizovaného zločinu „střední článek“. Právní poradci, kteří jsou pravou rukou vedení organizovaného zločinu, se podílejí na přípravách provedení zločinu tak, aby byl právně minimálně, nejlépe vůbec napadnutelný. Právníci tak musí dohledávat mezery v zákonech, připravovat obhajitelné

¹⁶NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, 390 s. ISBN 80-731-7026-4.

příběhu pro případ zadržení, organizovat útěk pachatele, vyhrožovat svědkům, mařit soudní jednání, vytvářet smlouvy atd. To je důvod, proč nelze provést pozorování, dotazování, experimenty ani jiná měření na téma týkající se organizovaného zločinu.

Práce poradců z ekonomického odvětví je vytváření takové kalkulace, které zisk převažuje nad možnými riziky a mají na starosti obrát peněz z legální i nelegální činnosti. Informatičtí experti monitorují informace o firmách, potenciálních objektech zločinu, zabezpečení státu, vysoko postavených osobách v politice. Dalším subjektem, který s vysokým postavením mafie spolupracuje je ochranka, která chrání vedení a zároveň dohlíží na pořádek mezi nižšími složkami v hierarchii. Podle požadavků bosse vyvíjí ochranka nátlak a napadení určitých osob a pro bezpečnost bosse se zúčastňuje jednání. Nejvyšší vedení mafie provádí rozhodující výběr osob, které budou zastávat pozice poradní a vyšší. Nejvyšší vedení se také zabývá řízením samostatných skupin, mezi které patří např. zmiňovaný „střední článek“, který se osobně zabývá trestnou činností. Na vedoucí tohoto středního článku spadá odpovědnost za výběr osob, místa a data na akci, což si určují sami bez vyšších autorit, ale odevzdávají jim veškeré zisky, které se následně přerozdělí. Při nepovedené akci je nejvyšší vedení nuceno k udělování sankcí prostřednictvím ochranky. Střední článek je považován za jakýsi mezník mezi nejvyšším vedením a vším ostatním, tedy mezi řadovými členy a zločinem, ale také je mezníkem pro zločin a společnost. Nejnižší vrstvou v mafii jsou řadoví členové, kteří se dělí do dvou skupin. Na ty, kteří provádějí akce a na ty, kteří se starají o bezpečný servis, většinou externisté.¹⁷

Externisté nabízejí nejrozličnější služby pro skupiny organizovaného zločinu. Konkrétně se externisté zabývají několika oblastmi- obstarávají materiální majetek (auta, byty), zabezpečují základní servis a působí jako automechanici, výrobci falešných dokladů, překupníci, přepravci, prodejci, distributoři drog, vymahači výpalného, zbrojaři, organizátoři prostituce, chemici, řidiči apod., ale také v čím dál větší míře využívají kontaktů s úřady; navazují nebo zneužívají kontakty se státními zaměstnanci.

¹⁷ CEJP, Martin a Vladimír BALOUN. *Organizovaný zločin v České republice*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 177 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8027-7.

3.1.2 Zločinecké organizace působící na území ČR

1. Postsovětské- právě postsovětské organizace patří k nejaktivnějším; na našem území působí tři největší skupiny s průměrnými 150ti členy ruského původu (ukrajinské, čečenské, dagestánské, arménské, moldavské, ázerbájdžánské, gruzínské apod.), které se specializují na loupeže, kuplířství, obchod se zbraněmi, drogami a kradenými motorovými vozidly. Na území ČR se dostávají tyto organizace prostřednictvím smyšlené firmy, u které jsou „zaměstnání“ a dostanou tak povolení k pobytu. Typickým ukazatelem pro členy těchto skupin je brutalita jejich činů a po získání základního kapitálu získaného prostřednictvím OZ, zakládají legální obchodní firmy, které slouží k praní špinavých peněz. Tyto ruskojazyčné zločinecké organizace se situují především do Západních Čech a Prahy.
2. Balkánské- na provozování prostituce a nočních barů se zaměřují bulharské skupiny, jejichž vedlejší činností je také krádež motorových vozidel, obchod s drogami a spolupráce na okrádání turistů s rumunskými a českými kapsáři. Jugoslávské skupiny jsou celoevropsky zaměřeny na obchod s drogami a v menší míře na obchod se zbraněmi a obchod s bílým masem. Turečtí obyvatelé se zase zaměřují na obchod s drogami, přičemž zajišťují převoz heroinu z Istanbulu do Evropy.
3. Asijské- více, než kterékoliv jiné skupiny se právě ty asijské vyznačují soudružností mezi sebou a izolací od ostatních. Co se týká čínských přistěhovalců, zakládají zde obchodní společnosti, které jim dopomáhají v migraci a jako své výkonné subjekty v OZ využívají Vietnamce. kteří si v ČR vytvořili základnu za pomoci socialistických programů vzájemné pomoci již v 70.letech. Činnost jejich zločineckých pachatelů se zaměřuje na obchod s drogami, nelegální podnikání, padělání zboží a také legalizování zisku z trestné činnosti. Vysoko postavení bossové těchto mafiánských gangů zastávají v ČR pozice seriózních obchodníků jako zástěnou činnost pro jejich podvody. Na našem území se dají považovat za vedoucí vietnamských skupin osoby vysoce postavené ve vedení tržnice SAPA.
4. Arabské- pachatelé arabského organizovaného zločinu pocházejí většinou z Maroka, Tuniska, Alžírska, Sýrie apod. a jejich primárním zaměřením je pašování drog. Velkou hrozbou u těchto skupin OZ je blízká vazba na spojení s terorismem.

5. Nigerijské- nigerijské skupiny se podobně jako většina zaměřují na obchod s drogami, ale také na podvody, díky nimž mimo jiné využili právo na zakládání obchodní společnosti na našem území v důsledku mezery v azylovém právu. Známe jsou také podvody, kdy Nigerijci rozesílali dopisy, ve kterých zvali adresáty do Nigérie, ve které byl následně oloupen.
6. Kolumbijské- mezi první záznamy o kolumbijském zločinu patří zatčení Alonsa Delgada Martineze, když se pokusil do ČR převést 100kg kokainu. Kolumbijské organizační činnosti se zejména zaměřují na obchod s drogami. V ČR se orientují skupiny z Jižní Ameriky, nebo emigranti a čeští občané.
7. Italské- mezi činnosti italských skupin patří praní špinavých peněz, ke kterému se používají nemovitosti zakoupené v Čechách, ale na našem území se vliv italského OZ projevuje velmi málo.¹⁸
8. České- specializace českého organizovaného zločinu je různorodá; zabývá se obchodem s drogami, krádežemi uměleckých děl a automobilů, různými kriminálními odvětvími, prostituci apod. Za nejnebezpečnější bývají označovány především české organizované zločiny, jelikož je jim nejlépe známo domácí prostředí a tak dokáží využívat i získaných kontaktů. Český OZ se uspořádal z klasického kriminálního prostředí po roce 1989 a nevykazování daní tzv. „šedé ekonomiky“.¹⁹

3.2 Pojem „mafie“ v reálné politice České republiky

Pro politickou situaci týkající se mafie v Česku je typická touha po moci, zisku a manipulačního vlivu. Kvůli až nápadnému dosahování mafie do vysoké politiky, se často novináři obávají skutečnosti spojené s organizovaným zločinem, nazývat „mafii“ a proto používají termín ne tolik agresivní, tedy: lobbismus. Existuje jednoduchá hypotéza, která tvrdí, že lobbistou se může stát každý, kdo je asistent, poradce nebo

¹⁸ MACHÁČEK, Z.- RUPL, T. Zahraniční skupiny organizovaného zločinu a jejich aktivity na českém území. In. *Mezinárodní organizovaný zločin v ČR*

¹⁹ NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Vyd. 1. Praha: Eurounion, 2003, ISBN 80-731-2018-6. s. 83

kamarád někoho z vyšších autorit. Pro co možná nejúčinnější mafiánský vliv vznikají veřejné organizace, ve kterých si členové utvrzují své společné záměry a zájmy.

Takovými organizacemi s mafiánskou strukturou mohou být např. politické strany, sdružení. Jak tvrdí zákon, společným znakem všech škodlivých mafií je kriminalita, tedy veškeré činnosti mafie, které jsou v rozporu s českým právním řádem. Korupce, která je označována za specifickou formu tržního chování, patří do jedné z mnoha činností mafie, pro jejíž fungování je nezbytné prostředí tržně a korupčně právní. Druhou nezbytností je společná motivace členů mafie ke společným zájmům. Strukturální hierarchie mafie je členěna od nejvyššího bosse všech bossů, níže k podšéfovi, kapitánům, vojákům aneb společníkům. Pro fungování vnitřní organizace mafie je nutné, aby všichni členové byli seznámeni se zájmy a taktikami konkrétního společenství. Za neméně důležité jsou považovány schopnosti být- disciplinovaný a komunikativní. Tyto požadavky jsou vzájemně utužovány schůzkami mafie např. na společenských akcích, na kterých jsou přítomni i známé celebrity, které dodávají akcím větší důraz, nebo jsou jednoduše potřeba k medializování určité osoby-mafiána v dobrém světle.

Do kriminální činnosti vstupují po pečlivém výběru jednotlivci dobrovolně, ale může se stát, že se v mafii objeví člověk, který je v tomto směru neznalý, ale vlivem nátlaku musí v organizovaném zločinu působit. Pro takového člověka není lehké se zásadám mafie přizpůsobit, a proto může být mafií označen jako „neřízená střela“, kterou je nutno zasvětit do organizace. Čím důležitější má „neřízená střela“ zastávat funkci v mafiánském spolku, tím je zasvěcování intenzivnější. I přes veškerou snahu mafie se může stát, že dosazený člověk neporozumí mafiánskému prostředí a jeho knowhow, nezbyvá tedy nic jiného, než ho z dosazené funkce nenápadně odstranit. Pokud chtěl být dotyčný v organizaci dobrovolně, bývá často nutností použít vydírající nátlak, kterým je člen donucen odejít, nebo při neochotě spolupracovat následuje možnost, kdy je nechtěný člen zkompromitován, nebo jinak existenčně zlikvidován.

Při dosazování osob do státních pozic se osvědčilo, že pro cíl a fungování mafie je důležitější, když je dosazovaný člověk klidně bezcharakterní, ale ochotný zradit za peníze kohokoliv, než pracovitý, ale povahově neovladatelný fanatik. Přeběhlíci, jak jsou označováni zmiňovaní bezcharakterní zrádci, jsou velmi žádaným „zbožím“, které

se neštítí žádných úkolů. Na rozdíl od vlastností a smýšlení fanatiků nejsou považováni za nebezpečné.

Neznamená, že všechny druhy podnikání musejí zákonitě fungovat jako mafiánské spolky, ale existuje jakýsi určující faktor pro vznik mafií, kterým je, že pokud mají mafie kolem sebe správné právní prostředí, vyskytují se ve většině oblastech společenského života. Spolupráci, nebo boj různých mafiánských spolků zaznamenává statistika korupce a kriminality státu. Pokud se nějakému spolku zdá být statistika až příliš nápadná, není pro mafii v legislativě nic lehčího, než ji upravit na pouhé přestupky, které již nejsou tak do očí bijící.²⁰

Častým jevem v mafiánské společnosti je vzájemná snaha o větší informační pospolitost mezi různými spolky, která se týká politických vlivů a styků. Kvůli takovým dlouhodobějším zájmovým projektům může docházet ke spojování jednotlivých mafií, ale pokud se nejedná o rodinné svazky, funguje takové spojení pouze na bázi společného úsilí o dosažení cíle stejným kriminálním způsobem. Typickým jevem pro mafii v politice je, jak různé spolky kooperují se stejně politicky zaměřenými odvětvími v médiích. Každá mediální mafie, která spolupracuje s politickou mafií, poskytuje politice jakousi oddanou mediální reklamu. Vedení politické mafie v Česku mohou vlastnit akcie určitých medií a tím pádem nad nimi mít volnou ruku, co se týče řízení a inzerce. Medializace kladných, či záporných aktivit politických mafií lze postřehnout buď v případech oficiálních politických koalic, nebo u roztržek, které nejsou řešitelné dohodou. Takové vzájemné hašteření mediálně utajit nelze.

Pokud se jedná o drobné problémy, které chtějí mafie řešit skrytě, dostávají se veřejnosti pouze informace uznané za vhodné a to skrz propagandistická média a až poté, co se mafie sjednotí v řešené nedohodě. Výsledky pozitivně vyřešených dohod politických mafií jsou zveřejněny až na řízený pokyn mediálních mafií, které s politikou blízce spolupracují. Naopak ekonomické důsledky jsou veřejnosti striktně zatajovány. Česká republika silně usiluje o evropské prvenství, které se týká slučování odvětví mafií- mediálních, politických, církevních, exekutivních, justičních atd. K tomuto jevu by v demokratickém státě rozhodně docházet nemělo, ale přesto praxe českého státu předkládá propojení těchto odvětví. Řetězení vzájemně spolupracujících mafií se ovšem

²⁰ MAREŠOVÁ, Alena. *Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem: (analýza vybraných případů vražd a vydírání)*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, 104 s. ISBN 80-733-8022-6.

netýká jen České republiky, ale je to problém dosahující globálních velikostí. Regionální mafie ovládají nadřazené struktury národních velikostí a ty jsou zase podřízeny mafii nadnárodní velikosti. V mafii tak funguje řetězcová skupina, která se praktikuje i v jinak zcela legálních oblastech, které nemají s politikou co dočinění, např. v obchodu.²¹

Dalším klamavým faktorem v reálné politice, do kterého mafie zasahuje, může být politické tvrzení, že se snaží zcela vymýtit korupci a kriminalitu, přičemž pravda s takovým výrokem nemusí mít zcela nic společného. V takovém případě se hovoří o profesionálním politickém lhaní, jež s bojem proti organizovanému zločinu rovněž nesouvisí. Pro mafii je korupce s propagandou jakýmsi prostředkem politického krytí. V tomto oboru se veškeré mafiánské zisky točí kolem zpřístupněných informací ohledně dotačních financí. Veřejnost, která má zájem informovat se o opravdové snaze zneškodnění zločineckých jevů, se může orientovat podle trestní realizace protikorupční legislativy. Možným řešením pro likvidaci mafiánského působení jsou zákony, které budou bezpodmínečně apelovat na zpřetrhání řetězců, které jsou pro fungování organizovaného zločinu bezpodmínečné. Jelikož veškeré aktivity mafií jsou nelegální, je zapotřebí, aby se co možná nejmenší množství informací dostalo mezi veřejnost. O to se starají bossové, kteří zabraňují zveřejňování informací tím, že si zakoupí velký počet nezávislých veřejnoprávních médií. Pokud si taková média nemůžou koupit, zaměří se na žurnalisty a bloggery, kteří podle nich mají největší moc a zmanipulují je. Podobné způsoby aplikuje mafie na veškerá spolupracující odvětví, tedy není žádným překvapením, že pokud se média zaměří na spolupráci mafie s justiční sférou, dá se za tím předpokládat zcela jistý zánik organizovaného kriminálního řetězce. Spolehlivou likvidaci mafie by měla zajistit vojenská či policejní diktatura, či skutečný právní stát. Je známo, že nejnižší forma korupce a kriminality se objevuje právě v diktaturách, na druhou stranu by to znamenalo obětovat svoji osobní svobodu kvůli snížení zločinu, který právě kvůli svobodě začal vznikat.

²¹ NĚMEC, Miroslav a Vladimír BALOUN. *Organizovaný zločin v České republice: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995, 219 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-206-0472-3.

Skutečnou demokracií se rozumí, že výstupem právního státu je spravedlnost, dovolání se zákonů a neovlivnitelná rovnost veškerých občanů před zákonem, protože vizitku státu určují především zákony. Kvalitní zákony se přitom nerozeznávají podle jejich doslovného znění, ale podle skutečné ochoty a vůle členů Parlamentu a Senátu jejich nařízení dodržovat. Také neznamená, že čím složitěji je zákon popsán, tím je stabilnější, ale naopak- zbytečné detaily a výklady akorát stěžují formulaci zákonů. Funkce mafie se nezdržuje ani v tomto ohledu, a tak jsou v zákonech zřetelné úmyslně nevýhodné smlouvy, nespravedlivé rozsudky, nebo spory finančně poškozující stát. Zákony ctí spravedlnost, rozum a přirozené právo.

Zodpovědnost za velký vliv mafie v našem státě mají především politici, kteří díky pravomocem mohou využívat funkce, které jim tato pozice poskytuje. Politici nenesou žádnou zodpovědnost za uskutečněné chyby a zneužitou moc. Napravení demokracie v rámci zlikvidování působnosti mafie v reálné politice je ovšem částečně možností i pro občany. Záleží na veřejnosti, které politiky si pomocí voleb do funkcí dosadí a tím by tak mohla začít náprava základního právního státu.²²

²²*Outsidermedia.cz* [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.outsidermedia.cz/Jak-je-to-vlastne-s-mafiemi-1.aspx>

4 Historie organizovaného zločinu a mediální výstupy vybraných kauz

4.1 Historie českého organizovaného zločinu

Před rokem 1989 se organizovaný zločin na bývalém území Československa takřka neobjevoval. Organizovanost, což je jedna ze základních charakteristik organizovaného zločinu, připomínala v té době směna valut. V mezinárodním měřítku se zločin zaznamenával v podobě krádeže uměleckých předmětů. Organizovaný zločin se před rokem 1989 nerozvinul především kvůli potlačování ze strany státu, ale také proto, že nákladné nelegální zboží si nebylo schopno obyvatelstvo koupit, tudíž nebyla po zboží ani poptávka. Provozovat organizovaný zločin za těchto podmínek by se finančně nevyplatilo.

Po změně, kdy se Česká republika proměnila z totalitního státu v demokratický, se situace zcela změnila. Změny v ekonomice, státní správě, justici, sociální sféře a v cestování otevřely dveře trestné činnosti.²³

Otevření ekonomiky a hranic bylo nezbytnou součástí pro zařazení České republiky do demokratické Evropy, což byla zároveň i možnost většího pohybu nelegálního zboží, kapitálu a služeb. Při nelegálních činnostech, které byly směřovány většinou z východu na západ, se díky své výhodné geografické poloze, stala Česká republika nejen významnou tranzitní, ale později i cílovou zemí. Na území České republiky se začaly usazovat různé mezinárodní skupiny, se kterými po roce 1990 začaly spolupracovat i čeští občané. Právě s využitím českých občanů, nebo cizinců žijících v České republice bývají zakládány obchodní společnosti, do kterých jsou zapisováni další osoby jako společníci. Díky tomu, že jsou společníci zapsáni do obchodního rejstříku, získávají na základě oficiálního pozvání dlouhodobý pobyt v České republice. Jelikož založené firmy obvykle nevykazují žádný zisk, slouží jen pro zakrývání páchané trestné činnosti. Činnost těchto lidí pochází tedy většinou z tzv. „šedé ekonomiky“.

²³ ŠMÍD, Tomáš a Petr KUPKA. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*. 1. vyd. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, 348 s. ISBN 978-802-1056-183.

Na rozvíjející se nebezpečí, které po roce 1990 v České republice nastalo, reagovalo pravděpodobně kvůli masmédiím zprvu obyvatelstvo, orgány státní správy a také politici.

V první polovině 90.tých let se kvůli organizovanému zločinu uskutečnily výrazné změny v legislativě. Zpřísněny byly tresty za činy páchané v organizované skupině. Pro zlepšení ochrany osob figurujících v trestném řízení, byl trestní řád doplněn o některé usnadňující možnosti při stíhání, např. odposlech byl do trestního řádu zaveden již v roce 1990.²⁴

Mediálními výstupy organizovaného zločinu v České republice se budu konkrétněji zabývat v kapitole 6. Zločinné kauzy v České republice, kde se zaměřím na mediální analýzu kauz Orlických vrahů a Berdychova gangu.

4.2 Historie slovenského organizovaného zločinu

V souvislosti s tím, že v 80.tých letech začala v Československu fungovat demokracie a svoboda, začal organizovaný zločin pronikat do společnosti a státních institucí. Policisté, celníci i hraniční přechody byli v 90.tých letech naprosto nepřipravené na expanzi organizovaného zločinu. Znemožnění identifikace škodlivých osob způsobilo zrušení vízové povinnosti se státy z bývalého Sovětského svazu. Jestliže předtím bývala Československá republika jen tranzitní zemí pro převoz drog, v 90.tých letech se začal mezinárodní organizovaný zločin rozrůstat právě i o ČSR a drogy byly tím nejlukrativnějším obchodem.

Kvůli většímu kapitálu a anonymitě byl mezinárodní organizační zločin v České republice mnohem masivnější, ale i na Slovenské republice začalo docházet ke kooperaci s mafiemi z ciziny. Lehká forma zločinu, tedy vekslování, výroba alkoholu, pašování cigaret a krádeže vozidel fungovali již před rokem 1989, ale s přibývajícími lety se začaly formovat organizované skupiny, jejichž touha po rychlém zisku neustále rostla. Rozdíl ve vzniku organizovaných skupin v hlavním městě Bratislavě a jiných Slovenských městech měl jen minimální časový odstup. Na rozdíl od České republiky

²⁴NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, 390 s. ISBN 80-731-7026-4.

ale na Slovensku není oblast, ve které by tak silně dominovala cizojazyčná mafie, jako v Karlových Varech. Mezery v zákonech a strach umožňovaly zločincům nevídané; výběru výpalného se nevyhnul nikdo, protože jakoukoliv lokalitu měla na starosti organizovaná skupina. Postupně s organizovanými zločinci začali spolupracovat i policisté a soudy.²⁵

4.2.1 Mediální výstup kauzy slovenského organizovaného zločinu

Pro mediální výstup jsem zvolila kauzu Mikuláše Černáka, protože na Slovensku nebyla více medializovaná kauza, než ta „Bossevšetkých bossov“, jak je mu dodnes na Slovensku přezdíváno. Mikuláš Černák je nejvýraznější postava slovenského zločinu, která svými činy převáží nad všemi ostatními. V analýze jsem vystupovala z elektronických médií, ale především z knižních zdrojů RNDr. Gustáva Murína CSc., jež vydal na téma organizovaného zločinu celkem 6 publikací. Murín zaznamenal, že princip mafií je v podstatě všude stejný a zaujal ho zápas mezi nutkáním porušit společenské zákony a sebeobrana společnosti proti těmto skutkům. Mikuláše Černáka považuje Gustáv Murín za nejunikátnější mafiánský příběh na Slovensku. Pokládá otázky, zda porevoluční situace byla zásluhou Černáka, jak by vypadalo, kdyby do té doby Černák nezasahoval, nahradil by někdo jeho místo apod. Svými publikacemi se snažil přiblížit stručný příběh muže, který v devadesátých letech ovládal organizovaný zločin na Slovensku a jehož příběh možná ještě neskončil.

V rodině Černákových vládl tvrdou rukou otec, jehož smrt i přes všechny spekulace byla způsobená kvůli rakovině. Do svých čtrnácti let byl Mikuláš nevýrazným chlapcem bez výjimečných schopností. V dětství se Černák věnoval klasickým zálibám- motorkám, hře na kytaru a hokeji, který hrál za školu. Kvůli nadváze se začal věnovat také karate. „*Býval trochu výbušný, rýchlo sa nahneval*“, tvrdí místní.²⁶ Svojí zlou pověst získal, když jezdil na pracovní týden do Banské Bystrice. Ve

²⁵Svet.czsk.net [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.svet.czsk.net/clanky/publicistika/zrodmafie.html>

²⁶MURÍN, Gustáv. *Boss všetkýchbossovMikuláš Černák: aktuální problémy vzniku, výskytu a pôsobení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*.1. vyd. Bratislava: Themis, 2010, ISBN 978-808-1140-525. s. 9

vlak si dělal z cestujících figuranty, na kterých zkoušel, co se naučil na karate. Aby mohl využít svou brutální sílu, rád provokoval. „*Už vtedy boli náznaky, že je to človek, ktorý nemá zábrany nikoho zbiť,*“²⁷ vzpomíná jeho vrstevník. Ještě před svou zločinnou činností vystřídal Černák několik profesí, dělal v dílně v Banské Bystrici, jezdil s nákladními auty a také byl řidičem autobusu pravidelné linky.

Po radikální změně politického režimu v roce 1989 se ovšem otevřeli netušené možnosti. „*Postupne sa z neho stávalo niečo jako rozprávková bytosť. Každý o ňom rozprával viac či menej pravdivé historky, až sa o ňom začalo hovoriť so strachom,*“ řekl médiím jeho vrstevník z mládí.²⁸ Setkání s Milošem Kaštanem je považováno za rozhodující okamžik v Černákově životní kariéře. Seznámili se jako studenti, kteří spolu jezdili každý den do školy v Brezne. Poté, co se dala dohromady jména Mikuláš Černák, Ján Kán, Miloš Kaštan vznikl trojlístek budoucích obávaných mafiánů.

Sametová revoluce způsobila bezmocnost státu- původní vláda byla v rozkladu a tak se utvářela nová hladina společenských vrstev. Po pádu komunistické moci zůstal přímo na ulici obrovský majetek, čehož si nemohly nevšimnout mafiánské gangy, které pro jeho lup začaly rychle vznikat. Černákova moc začala nabírat takové síly, že na území Slovenska neměly jiné gangy žádnou šanci. Albánci, Ukrajinci ani Rusové se nedokázali uchytit v teritoriu, které ovládal Černák. „*Na začátku deväťdesiatych rokov bol chaos. Nefungovali pravidlá, žiadna hierarchia. Objavili sa Čechi, Ukrajinci, Balkán. Nekontrolovateľné skupiny bojovali o teritóriu. Bolo to, akokoľko pustíte gladiátorov do arény...*“, řekl Černák novináři Danielu Vraždovi.²⁹

Veřejnost se o Černákovi postupně dozvíдалa nejen kvůli kauzám, ale také díky 31. narozeninové oslavě, které se zúčastnila celá bratislavská mafie- přes východ až po západ. Na oslavě, která se konala v Banské Bystrici nechyběl ani velkolepý ohňostroj odvysílaný na TV Markíza na pokyn Pavola Ruska- tehdejšího majitele TV.

Kvůli známosti Pavola Ruska a Mikuláše Černáka se zvedl velký mediální zájem- novináři získali informace o jejich společném nepříteli Františku Mojžíšovi a o Ruskově snaze zlikvidovat pomocí Černákova gangu spolumajitele Markízy a jejich

²⁷MURÍN, Gustáv. *Boss všetkých bossů Mikuláš Černák: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. 1. vyd. Bratislava: Themis, 2010, ISBN 978-808-1140-525. s.

9

²⁸ tamtéž

²⁹ tamtéž

okolí. Nedlouho poté, 18. prosince 1997 vyhlásila policie celostátní pátrání po trojlístku Černák, Kán, Kaštan. Po vzájemné dohodě se šli s jistotou, že proti nim nebude mít nikdo odvalu svědčit přihlásit Černák a Kán na policii, zatímco Kaštan na svobodě dohlížel na obchody. Komická situace nastala, když se ustrašený vyšetřovatel Jaroslav Košťál omlouval, že musí dva mafiány odvést do vazby svým žigulíkem. Nakonec se ale mříže cely doopravdy zavřely. Spravedlnost na sebe nenechala dlouho čekat a 3. 11. 1999 začal soud i s Milošem Kaštanem, kterému se podařilo schovávat 15 měsíců. Obvinění byli ze sedmi trestných činů, včetně vydírání a daňových úniků. Tento soudní proces byl mimořádný nejen svým zabezpečením, ale také novými procesními úkony. Vyšetřovací spis měl 6 084 stránek, obžaloba 181 stránek, bylo vyslechnuto 62 svědků a 190 svědeckví připravovaného konání bylo přečteno. Všichni zaměstnanci věznice byli dočasně přemístěni na jiná pracoviště, budova byla obklíčena policejními hlídkami, nad budovou, lítal vrtulník a poprvé byla také využita ochrana svědků, kteří vypovídali pomocí videokonference.

Černákovi se pomalu krátila zákonná vazba, a pokud by nebyl do jejího skončení právoplatně odsouzený, mohl vyjít na svobodu jako nevinný člověk. Mikuláš Černák se jako předčasně propuštěný ocitl roku 2002 v listopadu na svobodě. Na oslavě vlivných hlav podsvětí v hotelu Kormorán, Černák chyběl kvůli incidentu na sjezdovce na Štrbskom plese. U vleku se potkali Mikuláš Černák a Mikuláš Dzurinda, tehdejší slovenský premiér i s ochrankou. „*To, čosom videl, bola hrubá manifestácia sily...Bolo to arogantné správanie. Videl som, ako si pán Černák, držiac v ruke lyžiarske palice, kliesni cestu strkáním do ľudí a fyzicky ich ohrozuje. Bol to veľmi nechutný incident,*“ vyjádřil se premiér novinářům a podal na Černáka trestní oznámení.³⁰Tím, že Černák kvůli pěti letům v base neovládal své impérium a kvůli vyšetřování incidentu s Mikulášem Dzurindou přicházel postupně o svou moc. Podle Jaroslava Spišiaka, tehdejšího 1. policejního viceprezidenta už svoje postavení v té době ztratil.

V roce 2003, 5. dubna byl Mikuláš Černák zadržen na čerpací stanici v Praze (Klíčany), jelikož cestoval v odcizeném autě policejního důstojníka. Znovu za mřížemi a znovu žádal o předčasné propuštění z vazby. Vše mohlo jít podle plánu, kdyby se

³⁰ MURÍN, Gustáv. *Boss všetkýchbossovMikuláš Černák: aktuální problémy vzniku, výskytu a pôsobení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*.1. vyd. Bratislava: Themis, 2010, ISBN 978-808-1140-525. s. 120

nepřišlo na vězeňskou spolupráci Černáka s dozorcí a vychovateli. Černákovi naděje se rozpustily.

Při druhém velkém procesu už Černák ochotně a podrobně vypovídá a potvrzuje svou přítomnost při vraždách. Celkově pro Černáka nastaly zlé časy- začal rozprodávat svůj majetek, jelikož finanční zdroje přestaly plynout z kriminální činnosti, proces už nehlídali odstřelovači ani vrtulníky a také už nebyl středobodem zájmu médií. Většina členů Černákova gangu byla již po smrti, nebo ve vězení a Ti ostatní svědčili proti němu. Konec bylo všem Černákovým kumpánům, včetně Miloše Kaštana, díky kterému by nikdy nedosáhl takové moci, kdyby nedisponoval dostatečnými finančními prostředky. „*Problém bol v tom, že z tých peňazí niekomu preplo. Mne nie. Ja som sa z peňazí nikdy nepotentoval. Mňa na rozdiel od Černáka baví samotný biznis. Vždy som fungoval už od rána, ale Miki vstával o deviatej, o desiatej. Najhoršie bolo, že do obchodu začal miešať veci, ktoré s ním nesúvisia. Kto je s kým kamarát, komu sa musíme pomstiť a podobné hlúposti,*“*divá se na to zpětně Kaštan.*³¹Začátek rozchodu dvojice Černák-Kaštan způsobil výbuch blízko Kaštanova domu, který poškodil auto a zranil psa. V té době byl Kaštan v Leopoldově věznici a bylo mu jasné, že tento čin má brát jako varování, kdyby ho napadlo něco dělat. Černák se stále choval v logických věcech nenormálně a Kaštan už chtěl zapadnout, aby na něj stát tolik nedohlížel. Kvůli tomu se dvojice rozešla.

V současné době si Černák odpykává trest ve vězení pro výjimečné a doživotní tresty. Kauza Černák je v historii slovenského zločinu nezvykle výjimečná, ukázalo se na ní, jak nestabilní byla politická scéna Slovenska. Černákův výrok „Mnou vyneseny smrtelný rozsudek je účinnější než rakovina“potvrzuje počet vražd, se kterými je spojován. Jestli se o bossech podsvětí říká, že špinavou práci nedělají vlastníma rukama, tak to rozhodně neplatí o Černákovi, který se vražděním vyžíval.

V současnosti byl otevřen případ vraždy Imricha Oláha, za kterou prokuratura Mikuláše Černáka obžalovala. Imrich Oláh podlehl následkům po škrcení kabelem od počítače v roce 1997 v Banské Bystrici ve firmě Renox, kterou založil Černák společně s Milošem Kaštanem. Díky tomu, že se v soudní síni rozbouřil slovní konflikt mezi

³¹MURÍN, Gustáv. *Boss všetkých bossov Mikuláš Černák: aktuální problémy vzniku, výskytu a pôsobení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*.1. vyd. Bratislava: Themis, 2010, ISBN 978-808-1140-525. s. 168

Mikulášem Černákem a svědky Milošem Kaštanem a Slavomírem Surovým, je případ velmi důkladně medializován. V kauze se jedná o obvinění Černáka ze zabití Imricha Oláha, on sám ovšem popírá, že by se vraždění dopouštěl a během soudního jednání vykřikoval: „*Celý čas sa snažím dokázat, že niektoré skutky spáchali ľudia, ktorí tu vystupujú jako svedkovia*“.³²

Mikuláš Černák je odsouzen k doživotnímu trestu kvůli dokázaným 6ti vraždám, které pomohl dosvědčit právě Miloš Kaštan. Kaštan je v současnosti obviněn z vraždy přítele Miloše Pillára z roku 1998 a v únoru 2014 byl z preventivních důvodů vzat do vazby, ve které čeká na rozsudek.

4.3 Historie ruského organizovaného zločinu

Bratva, neboli ruská mafie je výraz pro kriminální sdružení vzniklé v bývalém Sovětském svazu. Podobně jako v České republice nejde o jednu skupinu, ale o strukturovanou organizaci, která většinou sdílí podobné cíle a také podobně po pádu komunistického režimu se přihlásila k moci nová třída gangsterů, kteří se nelegálním způsobem stávali milionáři. Pro ruský organizovaný zločin se také používají výrazy postsovětský, nebo ruskojazyčný organizovaný zločin. OZ v Rusku je význačný svou tradicí, disciplínou a pořádkem, také možná proto je to nejlépe organizované a nejrychleji rostoucí zločinecké seskupení.

Podobně, jako se rozděluje v české hierarchii organizovaný zločin na nejvyšší vedení, střední článek a nejnižší řadové dělníky, tak i v ruské maffii má člověk, který páchá pro nejvyšší vedení trestnou činnost své pojmenování: kryša. Nejvyšší vedení, které potřebuje zastříť svou nelegální činnost před bezpečnostními orgány, používají kryšu ke špinavé práci a ti, kteří provozují legální činnosti, potřebují kryšu jako ochranu před útoky konkurence a kriminálního zločinu. Jde o velmi propracovaný koncept kryši; pokud někdo o kryšu nestojí, je mu násilně vnucen. Dá se říci, že tímto způsobem spolupracuje ruská mafie se státem a vytváří tak strukturu, která dokáže zastat, nebo nahradit funkce státu.

³²SME.sk [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.sme.sk/c/7069142/mikulas-cernak-obvinil-svedka-a-byvaleho-priateľa.html>

Ruská mafie se zabývá obchodem s drogami, zbraněmi, nebezpečnými látkami, kuplířstvím, násilnými trestnými činy, ale také se objevily zprávy o snaze ruské mafie ovlivnit sportovní výsledky, nebo o zastrašování mediálně známých osobností. Mezi nejhlavnější zdroj příjmu ovšem patří výpalné (vydírání podnikatelů) a kryša (poplatky za to, že je podnikatelům „dovoleno“ provozování činnosti. Cílem je nejinak dosažení peněžního zisku, vliv a s ním související dosažení vlastních lidí do státní správy. Kupodivu Rusko je z hlediska krutosti páchaných trestných činů až na třetím místě, tedy po Čečenci a Ukrajinci.³³

I v Rusku funguje pozice nejvyššího bosse, ale nazývá se „Vor v zakoně“. Je to zkušený, starší profesionál, který si své postavení zasloužil svou bohatou kriminální minulostí. Existuje také rada vorů, pod nimiž je autorita řídící staršiny. Ti už jsou pověřeni dohlížením na organizaci konkrétních činností a kontaktují se všemi osobami, které jsou nutné pro zdárné uskutečnění zločinu.

Veškerá historie vora v zakoně se datuje od Stalinova vládnutí v SSSR ve 30. letech a pro výše popsanou podobu současné představy vora v zakoně musela projít velkými změnami. Vedle Stalinovi ideologie, jež vyžadovala poslušnost a respekt od všech obyvatel SSSR působil i druhý totální systém tzv. vorovských schodků, který se navzájem se Stalinovým totalitním systémem nedokázal uznávat. Vorům v zakoně bylo tichým souhlasem administrativy umožněno, aby v sovětských pracovních táborech vznikla mocenská struktura-mafie, a tak si v jedné části oba totalitní systémy vyhověly. V současné době 21. století nemůžeme tvrdit, že by tehdejší kriminální činnost mohla být nazývána skupinou organizovaného zločinu, jelikož šlo např. o drobné krádeže. Vory v zakoně nebyli středem konkrétní skupiny, ale působili pro celý svět jako autorita, na niž jim přidávaly roky strávené ve vězení. Na dotvoření úplného kodexu vora v zakoně se ale podílelo hned několik dalších faktorů.³⁴

Ruská mafie má promyšlený systém, kterým policistům rozhodně neusnadňuje práci. Je jim zprostředkované vydávání příkazů, přičemž jednotlivé články řetězce o sobě nevědí. Další aktivitou, při které mafie používá prostředníky je nakupování nemovitostí,

³³ ŠMÍD, Tomáš a Petr KUPKA. *Organizovaný zločin v Ruské federaci: od vyděračů ke korupčním sítím*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 236 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-802-1048-461.

³⁴ ŠMÍD, Tomáš. *Organizovaný zločin v Ruské federaci: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 245 p. ISBN 978-802-1048-461.

přičemž je veškerý majetek psán právě na prostředníka a tak je dopadení hlavních aktérů velmi těžké.

Ruská mafie zapustila svá chapadla velmi rychle v rámci tajné zločinecké skupiny s přísnými pravidly založenými na loajalitě vůči vládě- Svět zlodějů.

Ruská mafie vzkvétala v carském Rusku, přežívala éru Sovětského svazu a rozkvétala po jeho pádu až po dnešní globální moc.³⁵

4.3.1 Mediální výstup kauzy ruského organizovaného zločinu

Dokument Vor v zákoně popisuje a zpětně analyzuje ruské kriminální podsvětí, které je nechvalně známé po celém světě. Jakými zákony se řídí, kam sahají jeho kořeny a jací jsou jeho lidé? Lidé, kteří ve světě zločinu vybudovali závažnou kariéru, v dokumentu České televize naznačují, jak to doopravdy chodí. Dokument prolínají příběhy skutečných ruských mafiánů, doplněné o poznatky jejich právníků, zaměstnanců odboru proti organizovanému zločinu a Interpolu.

Zločinecké zákony a tradice začaly vznikat ve 30. letech ve Stalinském gulagu. Miliony lidí zde vězněných se stali výraznou opozicí Sovětského svazu. Podsvětí žilo podle vlastních zákonů a představ, jimiž se řídil svět zločinu. A právě zde vznikla kasta: vory v zákoně, vládci podsvětí. Rozpoznávacím znakem k příslušné kastě se stalo tetování, které určovalo hierarchické postavení, např. vytetované hvězdy na kolenou znamenají: „Nikdy nepadnu na kolena před státní mocí.“

„Nespolupracovat se státní správou, nesvazovat se rodinou a vychovávat pokračovatele, kteří převezmou štafetu“,²⁴ takto nastiňuje gen. v. Ovčinskij z ruského Interpolu podmínky, které musel vor v zákoně splňovat. *„Za časů Gorbačovových reforem se poprvé za celou dobu existence Sovětského svazu objevil v tajném dokumentu termín formy organizovaného zločinu. Byli to úplně jiní šéfové podsvětí, zcela nová uskupení. Stejně jako je tomu ve společnosti, staré odumírá a objevuje se něco nového i se svými divokými zákony“*,²⁴ dodává Gen. Alexander Gurov z odboru pro organizovaný zločin.

³⁵ŠÁMAL, Zdeněk. *Ruské mafie: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Vyd. 1. Brno: IŽ, 1999, 229 s., [8] obr. příl. ISBN 80-240-1561-7.

Dne 26. května 1987 bylo ministry Sovětského svazu schváleno jedno z prvních usnesení rady o soukromé a družstevní pracovní činnosti. Vlna drobného podnikání doslova zaplavila zemi, přes noc se ze všeho staly družstevní podniky. Prvním takovým známým místem byla Ryšská tržnice v Moskvě, kde bylo o víkendech povoleno prodávat soukromníkům džíny, nášivky apod. V té době se stala moskevská tržnice ideálním místem pro působení vyděračů.

Ruský byznys začal být mnohem agresivnější, forma zločinu posílila. Ze skupin banditů vyrostla vycvičená armáda, která obsáhla bojovníky, advokáty, finančníky apod. Mezi zločinci se začal používat nový termín: kryša, neboli střecha. Střecha měla za úkol chránit byznys před ostatními zločinci. Šlo o jakousi dohodu mezi podnikateli, kteří se znali. Některým obchodníkům dělala střechu i policie, nejčastěji bankovnímu systému. V průběhu občanské války mezi mafiánskými gangy v Rusku se stal Izrael únikovým místem.

Mafiáni si oblíbili zde ukládat své špinavé peníze, převedli sem své majetky, vytvořili kontakty. Mafie to měla v Izraeli lehké, jelikož zde neexistovaly žádné zákony o zákazu praní špinavých peněz, nebo o zákazu organizovaného zločinu, ale vše skončilo, když policejní úřady upozornili na vysoké ohrožení finanční a ekonomické stability státu. Gen. Moše Mizrahi z Izraelské policie se k tomuto jevu vyjadřuje: „*Tehdy jsme doopravdy poznali co je to ruská organizace, kdo ji tvoří, jaká je její hierarchie, co je to obščak, co je to vor v zakoně. Poznali jsme to, jak se říká, na vlastní kůži.*“

Na konci 90.ých let se vše postupně uklidňovalo. Méně se vraždilo, ze zločinců se stali vážení lidé a někteří pronikli až do politické sféry. Bandité si začali uvědomovat, že je lepší řešit věci nenásilně a postupně začali tíhnout ke klidnějšímu stylu života. Důvodem také možná bylo, že už byli všichni mrtví; nebylo už koho zabít. „*Dnes už nevyhrožují žehličkou nebo led-lampou jako v 90.ých letech, dávají si schůzky v restauracích, oblékají si bílé košile, kravaty, drahé obleky, jezdí v drahých autech. Sejdou se v restauraci, klidně spolu hovoří, řeší problémy. A když se nedohodnou, zasáhne nájemný vrah, nebo výbušnina*“, dodává mafiánský právník.³⁶

³⁶Ceskatelevize.cz [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10307265981-vor-v-zakone-vladce-podsveti/21138254935/>. Alternativní zdroj média: <http://www.youtube.com/watch?v=iG5CagkUqK4>

5 Pohled na organizovaný zločin na českém území po roce 1989

Jako jeden z nejnebezpečnějších problémů společnosti současné doby je označován právě organizovaný zločin. Šíření a rozrůstání OZ je nebezpečné pro nestabilitu ekonomických a politických systémů. Činnosti OZ se týkají především rozvojových zemí, které procházejí proměnným stádiem ekonomiky. Do takových zemí se řadí i ČR.

Vzhledem k vývoji, který v ČR po roce 1989 nastal, např. otevření hranic, projevy svobody, podnikání atd. v ČR výrazně vzrostl počet cizinců. Je reálné, že možná právě to způsobilo zvýšenou aktivitu v některých odvětvích kriminality. Část cizojazyčných přistěhovalců se v ČR usadila a v 90. letech začala pronikat do státní správy. Na rozvoji organizovaného zločinu měly rozhodně podíl mezinárodní skupiny, které v českém kriminálním prostředí začaly spolupracovat s českými spolupracovníky, díky nimž se napojily na české domácí podsvětí. Na vině jsou ovšem i místní „veksláci“ a zloději, kteří dopomohli k vytvoření domácí organizační struktury a tak nebyl problém českou a zahraniční mafií vzájemně spojit. Není jednoznačné, jak úzce spolu mezinárodní a české organizace spolupracují, ale na rozvoji organizovaného zločinu to má značný vliv.

Hlavním aspektem pro rozvoj OZ nemusí být jen otevření hranic a tím usnadněné obchodování, ale dá se polemizovat i nad amnestií Václava Havla počátkem 90. let, díky které se na svobodu dostal nespočet kriminálních delikventů, které museli policisté dostat zpátky za mříže. Neslavnou příčinou pro rozvoj OZ je pronikání do podsvětí konkrétních složek určených k jeho likvidaci a boj s ním. Případů, kdy se zaměstnanci ozbrojených složek, jejichž úkolem je chránit stát před kriminalitou a korupcí, stali sami účastníky v aktivitách gangu je mnoho. Jako ukázka může posloužit kauza Berdychova gangu, v níž bylo obviněno několik policistů ze spolupráce s podsvětím.

Na vině ovšem nemusí být pouze tyto vnější faktory, ale i samotná společnost, která po roce 1989 změnila systém hodnot, norem a morálního chování. Změnu ze socialistické společnosti na konzumní způsobil fakt, že se do primárních hodnot dostal materiální zisk a touha po penězích, což způsobilo přiklání se lidí k nelegálním praktikám. Poté, co se ve společnosti začaly zviditelňovat sociální rozdíly, nastoupil zcela nový fenomén- nezaměstnanost. Právě proto byl rok 1989 úspěšný pro

podnikatele a tak se jedinci ze sociálně slabších skupin začali uchýlovat k vypomáhání různým zločineckým organizacím. Ti úspěšnější, kteří s penězi neměli problém se stali buď vlivnými osobnostmi v páchání organizovaného zločinu nebo hůř- stali se jejich oběťmi. Organizovaná kriminalita se zaměřuje na úspěšné, vzdělané a zabezpečené osoby, avšak by se neobešla bez sociálně slabých případů, jež jsou s vidinou rychlého přivýdělku lehce využitelní pro různé praktiky OZ (tento jev je skutečně viditelný v praktikách ruského organizovaného zločinu).

Od roku 1989 se podoba organizovaného zločinu přetransformovala a nyní existuje v mnohem nebezpečnější formě. Jedná se o zločin, který v 90. letech začal a v krutější podobě přetrvává do dnes, dá se tedy říci, že Sametová revoluce neznamenal svobodu jen v dobrém slova smyslu, ale druhou tvář se stal rozmach zločinu, který nabral nebývalých obrátek. Organizovaný zločin není možné zcela odstranit, ale kdyby nedokázal pronikat do státní správy, bylo by jednodušší jeho kontrolování a následné utlumení, nebo alespoň minimalizování činnosti. Organizovaný zločin začal vznikat především kvůli základním změnám v ČR po roce 1989. V České republice se OZ orientuje především na zločiny ekonomické a společenské, které svými možnostmi dokážou ovlivňovat celkový chod státu pomocí jakýchkoliv donucovacích, příslibujících, motivujících prostředků, které nejsou široké veřejnosti jasně viditelné, o to však nebezpečnější. Jedná se o odstranění nepohodlných, nebo překážejících osob, korupci, manipulaci peněz (v podobě zástěrky legálního podnikání, praní špinavých peněz) apod. Organizovaný zločin díky svému dokonalému propojení a organizaci nectí zákony ani hranice států, ale vytváří si své vlastní uzpůsobení.

6 Zločinné kauzy v České republice

6.1 Mediální analýza kauzy Orlických vrahů

Při popisování a analyzování kauzy orlických vrahů budu vystupovat z periodického tisku, především z Lidových novin, MF Dnes, Rudého práva mezi lety 1995-1997 a knihy Orlík- děsivý hřbitov, 122 otázek pro vraha od investigativního novináře Vratislava Horáka. Autor byl vázán slibem, že rozhovory nezveřejní, dokud bude Karel Kopáč na živu. Dne 15. dubna 2004 ukončil Karel Kopáč svůj život sebevraždou ve své cele a tak mohla kniha Orlík-děsivý hřbitov spatřit světlo světa. Kniha je autentickou výpovědí vůdce gangu Karla Kopáče, který se v knize svěřuje se všemi přípravami, postupy, záměry a vraždami, jichž se orlický gang po dobu tří let dopouštěl. Zaměřím se na analýzu Orlických vražd na základě mediálních výstupů periodického tisku, elektronických médií a knižního zdroje.

Skupina pěti sériových vrahů, kteří kvůli penězům v průběhu dvou let v letech 1991-1993 zavraždili několik podnikatelů a matku jednoho člena gangu. Přezdívku „Orličtí vrazi“ získali kvůli praktikám, jakými se zbavovali svých obětí. Mrtvé tělo ukryli do sudu naplněného louhem a shodili do orlické přehrady. Celý tento proces vymyslel Vladimír Kuna, který si tak mezi novináři vysloužil přezdívku „sudový technik“. Kuna je sice v kauze považován za nejslabší článek, ale zároveň dokázal zinscenovat nejbestiálnější vraždu, které se zprvu nechťeli zúčastnit ani ostatní členové gangu, a to vraždu své matky.

Mezi nejlepší kamarády, které znal Kuna od dětství patřil Karel Kopáč. „Karlos“ byl hlavním organizátorem gangu, i když to sám nikdy nepotvrdil. Zajímal se o bojová umění a po revoluci v roce 1989 dělal vyhazovače v nočních klubech. Na začátku roku 1990 se stal členem Útvaru rychlého nasazení, kde ale kvůli malému platu vydržel jen pár měsíců. Po opuštění URNY obchodoval se samopaly, granáty a dalšími zbraněmi, ke kterým měl díky blízkým kontaktům snadný přístup.

Do gangu také patřila žena; jedna z Kopáčových sester Irena Meierová, jejíž manžel patřil mezi oběti. Meierová sice nebyla nikdy osobně přítomná žádné z vražd, ale Jaroslav Meier byl zavražděn právě na její popud. *„Tak v každém případě to byl magor a násilník. Koledoval si o to. Asi by se z podobných důvodů zabíjet nemělo, to je*

jasný, ale tenkrát jsme potřebovali prachy a ty měly přijít právě z prodeje jejich baráku“, vyjadřuje se k vraždě svého švagra Karel Kopáč.³⁷

Meierové milenec Petr Chodounský byl rovněž členem gangu. Největší zájem měl především na vraždě Jaroslava Meiera, jehož peníze z prodané nemovitosti měly být použity na penzion s restaurací, nebo možná na noční pánský klub ve Vysočanské ulici v Praze 9, který si chtěl otevřít Chodounský společně s Kopáčem. Kromě případu vraždy Jaroslava Meiera a menších podvodů neměl Chodounský s žádnou jinou vraždou nic společného a proto otázkou zůstává: „Proč sedí Chodounský?“ Stručným shrnutím se ke kauze vyjadřuje Petr Chodounský v dopise z věznice ve Valdicích: „...byl jsem odsouzen ke 14-ti letům odnětí svobody v orlické kauze. Média přinášela plno informací i dezinformací, ale s tím se nedá nic dělat. Veřejnost byla tak silně ovlivněna, že jsem neměl žádnou šanci být zproštěn viny. Byl jsem odsouzen za návod k trestnému činu vraždy pana Meiera.“³⁸

Tím, kdo byl pověřen vykonáváním všech vražd, byl Ludvík Černý, kterému se přezdívalo „Pacient“ právě kvůli jeho rostoucí a neskryvané zálibě ve vraždění. S Kopáčem a Kunou se seznámil v soláriu a posilovně, které všichni tři velmi často navštěvovali.

Po „sametové revoluci“ se v České republice začali shromažďovat podnikatelé a podvodníci, pro jejichž činnost byla téměř ideální doba. I přesto, že Policie byla téměř v rozkladu, většina se ještě snažila plnit své povinnosti. Po pětileté všeobecné amnestii prezidenta Václava Havla se na svobodu dostalo velké procento trestanců, kteří skutečně patřili za mříže. Velmi rychle se tak zvedl počet vražd a nezvěstných lidí. Nikoho z policistů a z ministerstva vnitra by nenapadlo, že vše má co do činění s organizovaným zločinem. Dokonce se nebáli tvrdit, že u nás není a jen tak nebude. A mýlili se.³⁹

³⁷ HORÁK, Vratislav. *Orlík: děsivý hřbitov, aneb, 122 otázek pro vraha : příběh Karla Kopáče, Ludvíka Černého a Vladimíra Kuny o tom, jak lidé měli zmizet beze stop*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004, ISBN 978-802-0411-471.

³⁸ tamtéž

³⁹ tamtéž

První vražda se uskutečnila na podnikateli Aleši Katovském, se kterým se Kopáč seznámil v posilovně. „*Hele, Karle. Táhleto je Katovský. Myslím, že je to jeden z nejzazobanějších podnikatelů, co sem lezou,*“⁴⁰ upozornil Kopáče na podnikatele Lumír V., se kterým se Kopáč seznámil v posilovně. Když si získal Kopáč důvěru Katovského, dělal mu bodyguarda. Později, když se Ludvík Černý o bohatém podnikateli dozvěděl, přišel s tím, že ví, jak získat Katovského peníze. Vražda se uskutečnila 5.dubna 1991, když jel Kopáč s Katovským do Rudné. V Rudné již byl připraven Černý, který hrál zájemce o valuty. Po úspěšném obchodu jeli všichni tři zpět do Prahy, přičemž Černý ze zadních sedaček vystřelil kulku Katovskému do hlavy. Tělo první oběti orlických vrahů ještě neskončilo v sudu s louhem jako ostatní, ale zabalené do pletiva a následně svržené do vody na Žďákovském mostě pod přehradou Orlík. Vraždou podnikatele Katovského si přišli vrazi na 800 tisíc korun v italských lirách.

K druhé vraždě došlo devět měsíců poté, dne 9.ledna 1992, když se Kopáč v kavárně Evropa na Národním divadle seznámil se sestřiným kolegou Leorentem Lipovicim, který chtěl od Kopáče koupit zbraň. Lipovici na Kopáče naléhal, že chce kvalitní a zároveň levné zbraně. „*On měl pořád představu, že si ty zbraně koupí kus za dva až tři tisíce. Tak jsem ho pořád odmítal. On byl hrozně drzej a agresivní. Pořád mě napadal, vždycky vytáhl vyhazovací nůž a říkal: „Tak se ukaž urňáku pitomej.“ Já jsem se ho bál, protože jsem několik let dělal vyhazovače a viděl jsem, co Jugoslávci dokážou. Věděl jsem, že když tohohle zbiju, což by nebyl problém, tak jich přijede banda a ti mě ztlučou.*“⁴¹

Když tedy došlo na obchod, byli u něj přítomni i Černý s Kunou. Nečekaný výstřel Černého po Lipovicim se uskutečnil v okamžiku, kdy mu Kopáč předváděl zbraně. Po výstřelu Černý vyřkl slavný výrok: „To jsem ale čtverák!“, díky čemuž si vysloužil přezdívku Pacient, která narážela na Černého psychickou nevyrovnanost. Vraždou Jugoslávce Lipoveciho si vysloužili vrazi o celých 770 tisíc méně, než první vraždou, tedy 30 tisíc korun. Jelikož se Kopáč a Černý s Kunou seznámili až později, realizoval se nápad vkládat mrtvá těla do sudu s louhem až při této vraždě, protože to

⁴⁰ HORÁK, Vratislav. *Orlík: děsivý hřbitov, aneb, 122 otázek pro vraha : příběh Karla Kopáče, Ludvíka Černého a Vladimíra Kuny o tom, jak lidé měli zmizet beze stop*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004, ISBN 978-802-0411-471.

⁴¹ tamtéž

byla především Kunova iniciativa. Stejně jako první oběť, skončilo i Lipoveciho tělo v sudu shozením ze Žďákovského mostu. Média začala kauzu z Orlíku sledovat v roce 1995, kdy potápěči vytáhli ze dna Orlické přehrady právě Lipoveciho tělo v sudu.

Další, třetí obětí byl starožitník Vlastimil Hodr, na jehož smrti se podílel Černý sám. Muže zastřelil ránou do hlavy na čerpací stanici, okradl ho o zlato a poté jeho tělo s Kunou a Kopáčem rozřezali a vložili do sudu. Na dno Orlické přehrady tak dosedl další sud s obětí.⁴²

V pořadí čtvrtá vražda byla velmi neobvyklá, protože se jednalo o Kunovu matku. K nápadu zavraždit svojí vlastní matku přivedla Kunu zášť, kterou k matce choval kvůli tomu, že si vydělávala velké množství peněz díky provozování sadomasochistického salonu. Anna Medková byla zavražděna 7. února 1992 pomocí balíčku, po jehož vyzvednutí na poště jí směs semtexu, tritolu a šroubů explodovala v rukou. Žena zemřela o pět dní později v nemocnici, paradoxně na den svých narozenin. Vraždou Anny Medkové si vrazi přišli na 1,6 milionu korun, které si rozdělili pouze Kuna s Kopáčem, jelikož za vraždu Vlastimila Hodra se Černý také nepodělil. Po smrti Anny Medkové se začalo řešit dědictví, které si měl Kuna rozdělit se svým bratrem. Polovina peněz, které z nemovitosti dostal, mu ovšem byla málo a tak vymyslel způsob, jakým získá od svého bratra i druhou polovinu dědictví. Jelikož peníze z nemovitosti byly v dolarech, přesvědčil Kuna svého bratra, že zná bohatého němce, který mu dolary promění za koruny s výhodným kurzem. V ten okamžik vstoupil se svými podvody do kauzy právě Petr Chodounský, který se za bohatého němce vydával. Čekal na Kunu a jeho bratra v černém Audi na Gorkého náměstí. Jakmile dostal 20 tisíc dolarů do ruky, odjel.

Na páté vraždě Jaroslava Meiera se shodla jeho manželka Irena Meierová a její milenec Petr Chodounský. Meierová již nechtěla s Meirem žít, ale chtěla se zmocnit jeho majetku. Karel Kopáč byl proti vraždě svého švagra, ale na oko předstíral zájem, proto domluvil své sestře nájemného vraha, který se o vraždu měl postarat. Pro vraha podstrčil Meierové obálku s ústřížky novin, místo peněz a tak se vražda nekonala. Po fiasku se obrátila Meierová s prosbou o vraždu svého manžela na Černého, který jeho vraždu provedl 6. července 1993 střelbou čtyř ran ze samopalu. „*Pane Kopáč, můžete*

⁴² *Kriminalistika.eu* [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/muzeumzla/kopac/kopac.html>

jít s námi? Vaší sestře někdo zastřelil manžela. Tak se Vás chceme zeptat na pár obecných formalit.“ zaklepala na Kopáče kriminální policie.⁴³

Vražďení gangu skončilo možná kvůli autonehodě, která způsobila upoutání Kopáče na invalidní vozík. Sám toto zranění přijal jako trest za všechny vraždy, kterých se dopustil. Kriminalisté ve spolupráci s podsvětím začali v roce 1993 jednat o mizejících podnikatelích. Mezi usvědčující důkazy patřil nález krve ve vozidle oběti Aleše Katovského, které Černý prodal do autobazaru. Najevo vyšla informace, že majitel tohoto auta je nezvěstný. Navíc také začala vycházet na povrch pravda o Orlické přehradě a tělech, která začala vydávat. V médiích se poprvé začalo diskutovat o kauze Orlík. Rudé právo dne 18. 7. 1995 vydalo článek s titulkem „Policie tají, co hledá na dně přehrady“. Ředitel středočeského úřadu vyšetřování Josef Doucha se na adresu médií vyjádřil tak, že v nejbližších dnech nebudou důvody akce, její průběh, výsledky ani časová omezení zveřejněna.

„Pátrání po mrtvolách z přehrady bude obnoveno začátkem podzimu,“ je titulek článku, který Rudé právo zveřejnilo 18. 8. 1995. Policie se kvůli očekávání nálezu těl na Orlické přehradě připravovala na obnovení pátrání. V té době se spekulovalo o 10-ti obětech. Koncem září 1995 vypustila Police zprávu o ukončení pátrací akce na Orlické přehradě, protože již našli vše, po čem pátrali. Informovalo Rudé právo dne 30. 9. 1995.

Když se Kopáč dozvěděl, že bylo zahájeno prozkoumávání Orlického dna, začal uvažovat nad sebevraždou. Kopáč odmítal s přivolanou Policí vyjednávat, ale když se dozvěděl, že všichni členové gangu se snaží hodit vinu na něj, doznal se přiznáním, které se stalo hlavním důkazem případu. MF Dnes informovala 10. 12. 1996 o tom, že Karel Kopáč začal popisovat všechny zločiny, na kterých se podílel, především o vraždě Jugoslávce. „*Kuna zasypával zastřeleného louhem. Mrtvý se nejdřív do sudu nevešel a Kuna po něm dupal,*“ vyvracel Kopáč teorii soudních znalců, že byla oběť rozřezána. V Zemských novinách 11. 12. 1996 se mluvilo o Karlu Kopáčovi jako o invalidovi, který se přiznal ke třem vraždám, ovšem čtvrtou popíral s tím, že se pouze podílel na odklizení těla.

⁴³ tamtéž

S výpovědí, ve které Karel Kopáč objasňuje veškeré nejasnosti souhlasil, protože neměl co ztratit, jak sám tvrdil. Přesto se v knize Orlík, děsivý hřbitov v závěru rozhovoru s Vratislavem Horákem možná přiznal ke svému lhaní:

V.Horák: „*Mohl jste využít soudního přeličení k tomu, abyste se pomstil Petrovi Chodounskému?*“

K.Kopáč: „*Ted' už je to jedno. Je to svině a tak taky dopadl. On o mně u soudu taky nakecal spoustu blbostí.*“

V.Horák: „*Co třeba?*“

K.Kopáč: „*Že jsem třeba otrlej, bez zábran, že mi nic nebylo svatý a takový ty kecy. Že nemám nákou mravní otrlost a tak. Kdyby držel hubu...tak...*“

V.Horák: „*Tak byste ho nevykoupal v tom, co neudělal?*“

K.Kopáč: „*Třeba, nebo aspoň tak nějak, ale víc se o tom nechci bavit.*“⁴⁴

O vyzvednutí prvního sudu s ostatky uplynul 31.7 1996 přesně rok a podezřelí Orličtí vrazi měli být obžalováni během září. Koncem srpna se do Zemských novin vyjádřil státní zástupce Richard Štáinc: „*Jedná se o velmi složitý případ, proto jeho uzavření trvá relativně dlouho.*“ V té době ještě vyšetřovatelé pracovali na identifikaci těla. Informaci přinesly Zemské noviny 22. 8. 1996 s titulkem „Orličtí vrazi budou obžalováni přibližně do jednoho měsíce“. V září 1996 potvrdilo Krajské zastupitelství Lidovým novinám, že obžalovalo skupinu vrahů. Policisté se ke kauze vyjadřovali jako o nejzávažnější v dějinách české kriminality.

Vyšetřování hrůzných činů Orlických vrahů bylo ukončeno v roce 1996 a v průběhu let 1996 a 1997 se v médiích objevovaly informace o probíhajícím soudním jednání. Právo, Lidové noviny, Svobodné slovo a další tisk zveřejnily 4. 12. 1996 články o probíhajícím jednání v síni Vrchního soudu v Praze, přičemž několika obžalovaným hrozil doživotní trest. Po přečtení obžaloby vypovídal o kauze Ludvík Černý. V MF Dnes vyšel 6. 12. 1996 článek „Další obžalovaný v cause Orlík popírá svůj podíl na zločinech.“ Jednalo se o výpověď Petra Chodounského, která se týkala především vraždy J.Meiera. V té době vraždu J.Meiera popíral i skutečný vrah Ludvík

⁴⁴ HORÁK, Vratislav. *Orlík: děsivý hřbitov, aneb, 122 otázek pro vraha : příběh Karla Kopáče, Ludvíka Černého a Vladimíra Kuny o tom, jak lidé měli zmizet beze stop*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004, ISBN 978-802-0411-471.

Černý. „S Kopáčem jsem začal v roce 1992 podnikat. Černý mně jednou řekl, abych si na něj dával pozor, že mě chce zabít,“ bránil se Chodounský.

Zatímco byli Orličtí vrazi ve vazbě, zveřejnil tisk zprávu o odsouzení bývalého příslušníka URNY Martina Tylše k 2,5 roku nepodmíněného trestu za dodávání zbraní Orlickému gangu, informovalo Právo 19. 12. 1996 s titulkem „První z Orlíku“, a zároveň o potvrzení totožnosti dvou obětí. Třetí oběť zatím nemohla být identifikována, neboť ji značně rozložil louh v sudu. Při zjišťování totožnosti napomáhaly policistům stomatologické záznamy a šrouby, které měla oběť v noze po operaci. Informace pochází z MF Dnes dne 19.12.1996, titulek. Znalci potvrdili totožnost dvou ze tří obětí Orlických vrahů“.

V roce 1997, konkrétně 8. 11., informovala MF Dnes, Lidové noviny, Právo a další periodika o ukončení Vrchního soudu kauzy Orlických vrahů. U třech odsouzených se tresty potvrdily, u dvou se snížily. Ludvíku Černému, který měl po celou dobu existence gangu na starost vraždy, byl potvrzen doživotní trest. Petr Chodounský byl za podvody odsouzen ke 14-ti letům vězení a Karel Kopáč k 21 letům vězení. Vladimíru Kunovi byl doživotní trest snížen na 25 let vězení z důvodu částečného doznání. Ireně Meierové se snížil trest na 10 let. Přesto, že se doznala k objednavce vraždy manžela J.Meiera, nebyla nakonec vražda uskutečněna na základě její objednávky.^{45 46 47}

Kauza Orlických vrahů posloužila režiséru Jiřímu Svobodovi jako námět pro natočení filmu Sametoví vrazi. Svoboda kauzu Orlických vrahů dlouho studoval a informoval se u kriminalistů, sousedů a známých. Právě proto jsou Sametoví vrazi přesvědčivým a věrohodným filmem. (Příloha A)

V dokumentu Orlické vraždy si v průběhu vyšetřování lze všimnout toho, že se Kopáč cítil být ublížený, že je upoután na invalidní vozík a ke všemu na něj chtěli bývalí spolupachatelé hodit veškerou vinu a tak začal vypovídat. Na otázku vyšetřovatelky, proč si Kopáč myslí, že ho Kuna staví do takového světla odpovídá: „Já vám řeknu, já kdybych byl zdravěj, tak bych se snažil udělat to samý co on. Nepřiznal

⁴⁵ Právo – vybraná čísla deníku z let 1995-1997, zdroj: Národní knihovna ČR Dostupné z: <http://www.nkp.cz/>

⁴⁶ MF Dnes – vybraná čísla deníku z let 1995-1997, zdroj: Národní knihovna ČR Dostupné z: <http://www.nkp.cz/>

⁴⁷ Lidové noviny – vybraná čísla deníku z let 1995-1997, zdroj: Národní knihovna ČR Dostupné z: <http://www.nkp.cz/>

bych se. Ale já se rozhodl mluvit pravdu, tak budu mluvit pravdu, i když to není fér vůči těm klukům. Jako že já mám život zkažený, tak i těm klukům ho zkazím. Je rozdíl, když řeknu že on to nevěděl, tak dostane míň, než dostane teď za to co vyprávím, jestli tomu bude někdo věřit. Ale to je jedno. Je mi to líto, protože já toho kluka měl fakt rád, já bych mu v životě neublížil.“⁴⁸

Již ve filmu Sametoví vrazi bylo znázorněno, jak Kopáč, který je upoután na invalidním vozíku upadá pomalu do depresí, a tak sepsal spis s veškerým doznáním a vyhrožoval, že pokud mu spolupachatelé nepomůžou sehnat 9 miliónů Kč na operaci nohou v USA, tak spis předá na policii. Podle dokumentu bylo pro policisty obtížné nalézt na dně Orlické přehrady sudy s mrtvými těly a jelikož se do vyšetřování neustále angažovala TV NOVA, začali se vyšetřovatelé bát, že po zveřejnění informací se vrazi dovtipí a před zadržením se pokusí utéct. Proto policisté říkali médiím, že nejsou policisté, ale ekologové. „*My jsme se s novináři- konkrétně s panem Vítkem nechtěli domlouvat, ale on to vyřešil svojí cestou, půjčil si pramici a když jsme ho viděli, jak vesluje k nám, tak už nezbyvalo nic jiného, než mu nějakou informaci dát. Takže díky novinářům, celý tým dva týdny nespál, abychom vše stihli včas.*“, vyjadřuje se k vyšetřování pplk. Bc. Ing. Josef Mareš, vedoucí 1. odd. vyšetřování policie Praha. Ve filmu není ztvárněn problém policistů s novináři, ale naopak problém JUDr. Jaroslava Pouzara a Mjr. Josefa Hoška s náměstkem, který měl s organizovaným zločinem Orlických vrahů nemálo společného a proto se pokoušel detektivům vyšetřování různými způsoby zkazit. Výmluvy náměstkovi došly ve chvíli, kdy byl svědkem, jak policisté tahali z Orlické přehrady sud, který rozřezali a skutečně v něm našli nahé tělo naložené do louhu.

⁴⁸ Ceskatelevize.cz - Dokument Orlické vraždy [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=7IMWF-924o0>

6.2 Mediální analýza kauzy Berdychův gang

Berdychův gang je označení pro organizovanou zločineckou skupinu kolem Davida Berdycha, mezi jejíž členy patřili i vlivné a zkušené osoby z řad policie a elitní detektivové na vysokých postech z tehdejšího Odboru boje s organizovaným zločinem (OBOZ). V historii české kriminalistiky se jedná o jeden z největších a nejrozsáhlejších případů zločineckého seskupení, který byl složitý počtem zainteresovaných osob a spojením vlivných lidí ze státní sféry s osobami, které David Berdych ve svém okolí poznal. Gang přepadával, loupil, vydíral a vraždil. Zarážející je, že většinu úkonů prováděli pachatelé v policejních uniformách i s výzbrojí a pravými odznaky. Loupeži v policejních převlecích bylo víc, než dost a občas bylo potřeba, aby se nějaká akce nepovedla. Proto byl do akce zapojen bílý kůň, kterého gang nechal obětovat, načež policie zareagovala a zlikvidovala ho. Bílý kůň je osoba, která je často vydíráním donucena k páchání trestné činnosti pro zakrytí skutečného pachatele. Bílý kůň zastává jak roli pachatele, tak i poškozeného. V některých případech bývají bílí koně zlikvidováni, aby se riziko prozrazení snížilo na minimální. Nejznámější formou využívání bílých koní je registrace jejich osob jako podnikatelů a následné odebrání zboží bez zaplacení.

První zpráva, která zaznamenala činnost gangu, který doposud ještě nenesl jméno Davida Berdycha, byla z 16. září 2002, kdy neznámá skupina třech ozbrojených lupičů přepadla na Evropské třídě v Praze 6 pancéřový vůz bezpečnosti agentury Group 4 Securitas (G4S) a zmocnila se 150 miliónů korun. *"Akci provedli profesionálně až na to, že si sundali kukly, takže posádka vozu mohla pomoci se sestavením kriminalistického portrétu. Třetího lupiče podle tváře identifikoval u Nenačovic svědek, který přivolal policii," konstatoval pražský policista.*⁴⁹Policisté se tehdy kvůli nedostatku stop mohli zabývat pouze tím, kam zmizela bílá Felicie, kterou lupiči při přepadení použili, proč nestiskl řidič pancéřového vozu tísňové tlačítko a jak to, že si obsluha Citibank nevšimla útoku, když se vše stalo nedaleko? Podle pražské policie se doposud nepodařilo zjistit totožnost pachatelů. Policisté proto apelují na případné svědky této události, aby kontaktovali policii.

⁴⁹Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/257-policie-nenasla-z-ukradenych-150-milionu-ani-bankovku.html>

"I zdánlivá maličkost může způsobit zásadní zlom ve vyšetřování," poznamenala Knolová⁵⁰

Celkem po 21 měsících si byla policie jistá, že se jedná o gang vyděračů vedeného jistým Davidem Berdychem. *"My jsme v této věci od počátku moc nemluvili, protože pokud bychom něco jen naznačili, mohli bychom zmařit další výsledky," řekla ČTK Kratochvílová.* Již v té době se spekovalo nad pochybením policistů, kteří svým jednáním zmařili vyšetřování a tak se začalo projednávat, zda nebyly tyto chyby záměrné.⁵¹

David Berdych se narodil roku 1973 v Praze. Již od mládí sportoval, a aniž by si to uvědomoval, jeho budování robustní postavy a narůstající svaly se stalo zásadním pro jeho následující profesi. Neznámý David Berdych byl doslova postaven k bráně diskotéky, která však měla ve své době velké jméno. Jednalo se o discoland Sylvia, jehož šéfem a majitelem byl Ivan Jonák, vlivný člověk, který měl ve své době kontakty na široké spektrum osob od kulturního života po obávané zločince. Ivan Jonák byl v roce 1994 obviněn z objednání vraždy své manželky.

Berdychv prostředí, ve kterém se pohyboval, získal velké množství cenných kontaktů pro páčání trestné činnosti, kde tato skupina osob dostala souhrnné označení jako Berdychův gang. Mezi aktivity této skupiny se přiřadily zejména vraždy, loupeže, vydírání bohatých podnikatelů a vlivných osob. Zvláštní činností pak bylo přepadávání různě vytipovaných osob, které se jevilo díky kontaktům z policejních řad velmi věrohodně za použití policejních uniforem s pravými odznaky, originální výzbrojí, normovanými dokumenty a podklady pro vystavování nejrůznějších dokumentů.

Dne 23. září 2004 se poprvé objevují potvrzující informace o spolupráci zaměstnanců Policie ČR s gangem. *Mohu říci, že se podařilo doručit usnesení o zahájení trestního stíhání dalším dvěma osobám civilním, jež do gangu rovně patří,"*

⁵⁰Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/11530-pachatele-loupeze-stoleti-stale-unikaji.html>

⁵¹Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/40122-podezrelych-z-loupeze-stoleti-pribylo.html>

řekl žalobce. Uvedl, že z celkového počtu 23 civilních osob bylo usnesení doručeno již 21 osobám. "Případ je obsáhlý. Budeme muset vyslýchat stovky svědků," poznamenal.⁵²

Průběh kauzy začal být médií sledovaný denně. O zločinecké skupině se už začalo mluvit jako o Berdychově gangu, v němž působilo 19 prokázaných členů. Gang páchal svou trestnou činnost mezi lety 1996-2002, zbohatl zhruba o 46 miliónů korun a podílel se na únosech asi 14-ti podnikatelů. Gang používal policejní taktiky, výstroj, výzbroj i padělané policejní doklady. Velmi výraznou úlohu v kauze zastával OBOZ, jehož členové vynášeli informace o připravovaných zásazích a opatřeních proti gangu, přičemž bylo důležité zamezit podezření na propojení OBOZu a Berdychova gangu, navzdory boji proti organizovanému zločinu a současně bylo nutné mít výsledky v tomto boji. Ohledně tajných informací z policejních evidencí ovšem s Berdychovým gangem spolupracovala i kriminální policie.

Ke dni 8. 12. 2004 stoupl počet obviněných v kauze Berdych na číslo 28. Obžalobě v té době čelili David Berdych, Ladislav Karvay, Jiří Marounek, Antonín Slezák, Miroslav Smugala, Jan Zelený a také elitní policisté pověřeni bojem s organizovaným zločinem Radek Čermák a Peter Koňářík. Rozkrytí propojení složitých vazeb šokovalo veřejnost a mediální svět podrobně informoval o každém novém nálezu či skutečnosti, která souvisela s tímto organizovaným zločinem a zainteresovanými osobami. Koncem prosince téhož roku se dostala na veřejnost informace o tom, že nadřízený Vojtěchovský pověřil šéfa týmu MARI Radka Čermáka, jež měl za úkol odhalit a získat důkazy o Berdychově gangu, aby při jeho zpracovávání vynechal podstatné informace o kriminalizaci nevinných lidí apod. Radek Čermák odešel na vlastní žádost od Policie ČR v roce 2003.⁵³

Začátkem roku 2005 vyšla zpráva o zatčení několika dalších mužů v kauze Berdychova gangu a tak se celkový počet podezřelých opět zvýšil a to na číslo 40. Dne 18. 1. 2005 bylo nově celkem 22 osob ve vazbě, 1 osoba čekala na vydání ve španělské vazbě a stíháno bylo také dalších 5 mužů, kteří se dopouštěli trestných činností jako

⁵²Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/40511-berdychuv-gang-vyderacu-a-unoscu-se-rozrostl-o-dva-elitni-expolicisty.html>

⁵³Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/46607-nadrizeni-donutili-sefa-tymu-mari-zmenit-policejni-dokument.html>

policisté. Dne 7.2.2005 zveřejnila média v souvislosti s kauzou Berdychův gang zprávu o sebevraždě zástupce ředitele Policie ČR Zdeňka Janíčka, jehož dobrovolný odchod ze světa si nikdo nedokázal vysvětlit, ale jako vyšetřovatel si s sebou rozhodně odnesl spoustu informací.⁵⁴

Vyšetřování kauzy Berdychova gangu se znovu otevírá v červenci 2005, kdy vyšetřovací spis zaznamenává 26 loupeží a 2 vraždy. S vyšetřovacím spisem, který měl celkem 22 000 stran, se v tu dobu seznamovalo 38 podezřelých. Tomáš Půta a Maroš Šulej, 2 zbývajících podezřelých uprchli do Irska. Na září 2005 se připravovala obžaloba pro celkem 40 lidí, která se vztahovala k jedné vraždě a 25-ti loupežím na podnikatelích a kamionech.

V soudní síni na Pankráci se konal 1. února 2006 soud s Berdychovým gangem, ve kterém bylo obviněno již 51 osob a ve kterém byla poprvé obviněna Policie. „*Zdá se, že celá záhada Berdychova gangu je v sepětí kriminálky s informátory. To bylo tak úzké a trestná činnost byla tak rozsáhlá, že to nemohlo uniknout pozornosti policejních špiček. Ty jsou však mimo hru, mimo obžalobu,*“ poznamenal zdroj.⁵⁵

Dne 16. března 2006 informovala média o odsuzujícím rozsudku Davida Berdycha k desetiletému trestu v důsledku spáchání několika trestných činů a 23. srpna 2006 byl vydán evropský zatykač na dva uprchlíky, Tomáše Půtu a Maroše Šuleje. Na základě komunikace ÚOOZ s irskou policií byli oba podezřelí zadrženi a v roce 2007 vydáni do České republiky. Složitost vazeb a propojení organizovaného zločinu s policií byla tak pozoruhodná, že média nejrůznějších témat informovala o gangu velmi intenzivně. V roce 2008 zveřejnili Lidové noviny informaci o zproštění obžaloby čtyř mužů z Berdychova gangu, přičemž sám David Berdych figuroval v části tohoto procesu jako svědek.

V roce 2009 se ve věznici oběsil Jan Zelený, klíčová postava v kauze Berdychova gangu. „*Přiznal jsem se ke své trestné činnosti, svědčil jsem proti lidem. Bylo mi vyhrožováno, že se nedožiju konce trestu,*“ řekl Zelený. Média v tu dobu diskutovala, zda se Zelený skutečně zabil sám, nebo se jednalo o vraždu. Pitva ovšem nepotvrdila

⁵⁴Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/49390-zastupce-reditele-prazske-policie-spachal-sebevrazdu.html>

⁵⁵Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/78827-berdych-vyslychan-o-utajovanych-skutecnostech.html>

cizí zavinění. Během roku 2010 se Policii ČR podařilo obvinít uprchlé členy Berdychova gangu, Tomáše Půtu a Maroše Šuleje, kteří se před osmi lety zúčastnili přepadení pancéřového vozu s 150 miliony Kč.

Na základě kauzy Berdychova gangu vzniklo několik literárních či mediálních děl, kde se autoři snaží popsat děj dle dostupných poznatků. Nejznámějšími inspirované díly jsou kniha Janka Kroupy s názvem Zločin jako profese, ale především seriál Expozitura, jenž se stal nejdražším českým seriálem v televizní historii a TV NOVA ho dokonce v roce 2011 prodala do USA.

Kauza Berdychova gangu se v médiích objevovala i několik let poté, co byli všichni aktéři obvinění a uvězněni. Příkladem je např. článek Lidových novin, který popisuje snahu členů Berdychova gangu vzbudit v Pankrácké věznici vzpouru. „*V polovině minulého týdne jsme obdrželi informace o plánovaném hromadném vystoupení v několika věznicích. Byla podniknuta rázná preventivně bezpečnostní opatření v součinnosti s policií,*“ potvrdil LN náměstek ministra spravedlnosti pro vězeňství Daniel Volák.⁵⁶ Den po zveřejnění informace o připravované vzpouře se k věci vyjádřil ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil a tyto mediální spekulace vyvrátil. V průběhu roku 2012 média informovala o průběžném osvobozování Šuleje, všech policistů z Berdychova gangu, Půty a Hajny kvůli nedostatku důkazů. Jelikož byla trestná činnost Berdychova gangu velmi obsáhlá, byl proces rozdělen na dvě jednání: na to, které se uskutečnilo ještě před spoluprací s policisty a poté na to, kdy už Berdychův gang s policisty kooperoval. V gangu fungovalo kolem 80 lidí a svědčit muselo přes 200 osob.

Rozuzlení případu Berdychova gangu sehrála dvojice detektivů, kteří pracovali u OBOZu. Helena Kahnová a Tomáš Gregor upozornili na podivné praktiky svých nadřízených a šéfů a posléze byl díky těmto poznatkům a upozorněním Berdychův gang odhalen.

⁵⁶Lidovky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/berdychuv-gang-pripravoval-hromadnou-vzpoureu-ve-veznicich-pqp-/zpravy-domov.aspx?c=A111017_192828_ln_domov_mpr

6.2.1 Mediální výstup kauzy prostřednictvím literárního díla

Investigativní novinář a spisovatel Janek Kroupa, který je mediálně velmi známá tvář v souvislosti s rozsáhlými kauzami a který je nositelem Ceny vysokého komisaře OSN za reportáž z války v Afganistánu, díky své odvaze, nekonečné vytrvalosti a dlouholetému úsilí ví o strukturách organizovaného zločinu asi nejvíce ze všech publicistů. Kniha z nakladatelství Daranus nazvaná „Zločin jako profese“ přináší pravdivé svědectví o českém podsvětí, vazbách gangů, záhadných spiknutích a fakta staví do mnohdy až netušených souvislostí, které čtenáře zaujme svým dějem a možnostmi, jakými jsou řešeny nejrůznější situace v roli jednotlivých osob z prostředí této specifické vrstvy. Dílo je napsáno jako beletrizovaná literatura faktu a vypráví o velkém zločinném spolčení, o loupežích, hospodářské kriminalitě, násilnostech a vraždách, které se staly běžnou součástí činností okolo tohoto prostředí. S většinou aktérů příběhu Janek Kroupa osobně mluvil a nahrával jejich výpovědi.

V jedenácti kapitolách, které popisují jednotlivé děje do detailních a mnohdy nečekaných rozhodnutí či situací, autor neskrývá své rozčarování nad jednotlivými skutky, přesto se investigativní reportér Janek Kroupa nepasuje do role morálního soudce, který určuje osud zkompromitovaných osob. Jeho práce je na věci upozornit a zveřejnit vše, co o případech dokáže zjistit, pokračování už je na někom jiném, nejlépe na čtenáři takového díla. Novinář je pověstný svou extrémní zvědavostí, při které pud sebezáchovy musí v některých momentech jít stranou.

Již první kapitola přesvědčuje, že jde o dílo, které není pouhým soupisem postupných událostí, nýbrž detailních informací od samého počátku fungování jednotlivých osob jednoho z největších gangů v historii České republiky. Při setkání čtenáře s charakteristikou Davida Berdycha, který byl z oprýskaného paneláku postaven před bránu discolandu největšího bosse tehdejšího podsvětí, kterého podporovaly i lidé z politického a kulturního života, se najednou mění pohled na knihu jako na soupis událostí, ale stává se z knihy detailní příběh dle autora, který vytrvale zjišťuje detaily veškerými dostupnými metodami včetně osobní konfrontace jednotlivých osob, utváří vazby mezi zjištěnými skutečnostmi a interpretuje realizované činnosti s popsáním situace v co nejvěrnějším prostředí. Autor nejvíce poukazuje na zápletku, jelikož

v průběhu pátrání nikdy čtenář netuší, co se odehraje posléze a detektivní práce a myšlení je společníkem až po závěrečnou kapitolu.

Janek Kroupa hodnotí gang okolo Davida Berdycha jako největší případ organizovaného zločinu v historii české kriminalistiky. Největší přidanou hodnotu kauzy vidí ve spolupráci zločinců s policejními složkami a elitními detektivy. Autor se dostal skupině na stopu při pátrání po příčinách podivných sebevražd a ukradených kamionů na Karlovarsku. Kroupa, který dnes pracuje v investigativním týmu Mladé fronty Dnes, získával zkušenosti po boku průkopníka investigativní žurnalistiky Josefa Klímy v pořadu Na vlastní oči vysílaném na TV Nova. Je také držitelem několika novinářských cen, hlavní motivací je mu však vlastní zvědavost a touha po nalézání příběhů.⁵⁷

„Základním pravidlem pro nalézání závažných kauz a jejich zveřejnění je podle Kroupy vlastnit důkaz. Osvědčená poučka o nejméně dvou na sobě nezávislých zdrojích je v této souvislosti nepoužitelná. Proto se pátrání po kompromitujících materiálech neobejde bez skrytých magnetofonů či kamer spolu s falešnou identitou. Do rukou se mu tak dostává nezpochybnitelný trumf a s pořízenou nahrávkou v ruce novinář bitvu s odhalenou protistranou těžko prohraje. "A to i v momentě, kdy je druhá strana mnohem mocnější a vlivnější, což je ve většině případů," říká o svém investigativním nadšení a práci. Stejnými větami se řídil i ve svém díle o Berdychově gangu.⁵⁸

Na základě kauzy vznikl šestnáctidílný seriál Expozitura, který pro televizi Nova natočili v roce 2008 režiséři Petr Kotek a Ivan Pokorný dle scénáře Janka Kroupy a Josefa Klímy, dvou významných mediálních postav zabývajících se kauzami, které hýbou českou veřejností. Seriál vypráví příběh na motivy skutečných kriminálních činů neslavně proslulého Berdychova gangu, který prorostl do policejních špiček a léta beztréstně vydíral, přepadal a vraždil vlivné a bohaté osoby a podnikatele. Seriál byl před nedávnem dokonce prodán do USA pod anglickým názvem Organised Crime Unit,

⁵⁷KROUPA, Janek. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí : od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkovi--*. 2. vyd. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-808-7423-264 str. 9-24).

⁵⁸ Česká televize - HydePark. [online]. [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10252839638-hyde-park-ct24/210411058080906-hyde-park/>

což bylo odborníky hodnoceno jako velký úspěch na poli mediálního zájmu. Každý díl má stopáž 75 minut a TV Nova jej zařadila do svého podzimního vysílacího schématu pro rok 2011.(Příloha B)

Závěr

Před rokem 1989 se v České republice organizovaný zločin téměř vůbec neobjevoval. V o to větší síle se objevil po roce 1990, kdy nastal volný pohyb zboží, investic, kapitálu, služeb, osob a také se změnily podmínky pro cestování. Česká republika se kvůli své geografické poloze stala nejen tranzitní, ale také cílovou zemí pro mezinárodní skupiny, které na českém území začaly nelegálně podnikat. Organizovaný zločin zaznamenali státní orgány i novináři, kteří mu přikládali velkou pozornost a díky nimž se s organizovaným zločinem začala seznamovat i veřejnost. V České republice se projevil organizovaný zločin několikrát a média se zasloužila o důkladnou informovanost.

V mé práci byl primárním zdrojem pro vytváření mediální analýzy periodický tisk, především Lidové noviny, MF Dnes a Právo. I přes to, že jsem analýzu směřovala ke kauzám, které se v médiích vyskytovaly s časovým rozdílem 10ti let, za nejvíce informované periodikum jsem zhodnotila v obou případech Lidové noviny, ve kterých jsem na dané téma dohledala nejvíce informujících článků. Mám-li tedy zhodnotit tato tištěná periodika, Lidové noviny bych v tomto ohledu volila jako nejuspořádanější zdroj informací.

Mým hlavním záměrem bylo shromáždění informací od samého začátku, kdy se média kauzám začala věnovat až do skončení soudního procesu a tyto informace porovnat s ostatními dostupnými zdroji. Při zhodnocování mediálních výstupů jsem usoudila, že periodický tisk, na kterém byla analýza uskutečňována je bohatě informován a pokud v konkrétních kauzách došlo ke změně informace, její pravdivost byla okamžitě objasněna pokud možno s dalšími aktuálními informacemi v následující zprávě.

Celkově se dá říci, že informace z médií je často potřeba brát s rezervou. Téma organizovaného zločinu je pro diváky samo o sobě zajímavé a vezmeme-li v úvahu, že průměrného diváka často stimulují senzace plné informace, dá se pochopit snaha médií jim tyto informace poskytovat. Příkladem mohou být zprávy o „Loupeži století“, která je přisuzována členům Berdychova gangu, ale i přesto, že v médiích nebylo dlouhou dobu objasněno, kdo a za jakých okolností se loupeže dopustil, byly kauze od samého začátku přidělovány titulky nadhodnocující její skutečnost. Tento způsob zviditelňování

se média zvykla používat v případech, kdy chtějí bezpodmínečně zaujmout příjemce, což v kauzách týkajících se kriminality skutečně funguje. Protože diváci berou zprávy z médií často za směřodonné, hrají média velkou roli v oblasti ovlivňování celkového povědomí o určitých událostech a názorů. Ze současné doby bych zmínila například vyšetřování vraždy manželky a dcery p. Kramného, přičemž byla policií aktuálně vyvrácena informace dlouhodobě komunikovaná v médiích, a sice že došlo ke smrti způsobené intoxikací.

Pravdou je, že většinu diváků nadchne spíše dramatická informace z kriminálního prostředí, než kterákoliv jiná, proto média tíhnou k výraznému nadhodnocování informací, obzvlášť potom v tomto žánru. Příjemce se sám rozhoduje, které zprávě bude přikládat větší či menší důraz, a proto je nutné si od publikovaných zpráv udržovat odstup, což může být v současné době velmi obtížné.

Z hlediska mediálního vnímání bylo mým cílem provést v práci analýzu ke konkrétním dvěma kauzám organizovaného zločinu, které se v České republice staly.

Nedá se obecně usuzovat nad objektivností všech kauz, které byly médiu publikovány, ale ze zpracovávané analýzy tisku ke kauzám Orlických vrahů a Berdychova gangu můžu mediální obraz těchto kauz považovat za neporovnatelný z důvodu rozlišného období, ve kterém se zločinné kauzy uskutečnily. V roce 1995 byl v souvislosti s kauzou Orlických vrahů hlavním informačním médiem periodický tisk, kdežto v kauze Berdychova gangu se objevovalo velké množství informací již skrze nová média, především internetu. Tím, že kauza Berdychova gangu byla na rozdíl od kauzy Orlických vrahů prezentovaná i elektronickými médii, může působit rozsáhleji. Avšak v periodickém tisku je o kauze Orlických vrahů dostatečně informováno od začátku vyšetřování až do uzavření kauzy soudem.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použitých českých zdrojů

CEJP, Martin a Vladimír BALOUN. *Organizovaný zločin v České republice*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 177 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8027-7.

KLOUČKOVÁ, Světlana a Jaroslav FENYK. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 1019 s. ISBN 80-720-1527-3.

KROUPA, Janek. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí : od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkoví--*. 2. vyd. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-808-7423-264.

MAREŠOVÁ, Alena. *Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem: (analýza vybraných případů vražd a vydírání)*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, 104 s. ISBN 80-733-8022-6.

MURÍN, Gustáv. *Boss vsetkýchbossovMikulás Černák: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. 1. vyd. Bratislava: Themis, 2010, 245 s. ISBN 978-808-1140-525.

MURÍN, Gustáv a Vladimír BALOUN. *Mafia na Slovensku: osudy bossov Černákovej éry*. 1. vyd. Bratislava: Albert Marenčin--Vydavateľstvo PT, c2009, 219 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-811-4016-6.

NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, 390 s. ISBN 80-731-7026-4.

NĚMEC, Miroslav a Vladimír BALOUN. *Organizovaný zločin v České republice: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995, 219 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-206-0472-3.

NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Vyd. 1. Praha: Eurounion, 2003, ISBN 80-731-2018-6.

ŠÁMAL, Zdeněk. *Ruské mafie: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Vyd. 1. Brno: IŽ, 1999, 229 s., [8] obr. příl. ISBN 80-240-1561-7.

ŠMÍD, Tomáš. *Organizovaný zločin v Ruské federaci: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. 1. vyd. Brno:

Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 245 p. ISBN 978-802-1048-461.

ŠMÍD, Tomáš a Petr KUPKA. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*. 1. vyd. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, 348 s. ISBN 978-802-1056-183.

ZRŮN, Michal a Lucie ŘEHOŘOVÁ. *Úvod do zpravodajství: studijní text pro potřeby posluchačů předmětu Zpravodajské služby Policejní akademie ČR v Praze*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, ISBN 978-807-2512-522.

Seznam použitých periodik

Lidové noviny – vybraná čísla deníku z let 1995-1997, zdroj: Národní knihovna ČR. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/>

MF Dnes – vybraná čísla deníku z let 1995-1997, zdroj: Národní knihovna ČR. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/>

Právo – vybraná čísla deníku z let 1995-1997, zdroj: Národní knihovna ČR. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/>

Zemské noviny – vybraná čísla deníku z let 1995-1997, zdroj: Národní knihovna ČR. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/>

Seznam použitých internetových zdrojů

BIS [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/>

Ceskatelevize.cz [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10307265981-vor-v-zakone-vladce-podsveti/21138254935/>.

Kriminalistika.eu [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/muzeumzla/kopac/kopac.html>

Lidovky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/berdychuv-gang-pripravoval-hromadnou-vzpouru-ve-veznicich-pqp-/zpravy-domov.aspx?c=A111017_192828_ln_domov_mpr

Nadační fond proti korupci. [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: www.nfpk.cz/definice-korupce

Nova.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/film/janek-kroupa-o-expoziture-vsechny-pribehy-jsou-pravdive.html>

Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/49390-zastupce-reditele-prazske-policie-spachal-sebevrazdu.html>

Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/78827-berdych-vyslychan-o-utajovanych-skutecnostech.html>

Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/40511-berdychuv-gang-vyderacu-a-unoscu-se-rozrostl-o-dva-elitni-expolicisty.html>

Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/46607-nadrizeni-donutili-sefa-tymu-mari-zmenit-policejni-dokument.html>

Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/11530-pachatele-loupeze-stoleti-stale-unikaji.html>

Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/40122-podezrelych-z-loupeze-stoleti-pribylo.html>

Novinky.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/257-policie-nenasla-z-ukradenych-150-milionu-ani-bankovku.html>

Outsidermedia.cz [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.outsidermedia.cz/Jak-je-to-vlastne-s-mafiemi-1.aspx>

Policie.cz [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://policie.cz>

SME.sk [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.sme.sk/c/7069142/mikulas-cernak-obvinil-svedka-a-byvaleho-priateľa.html>

Svet.czsk.net [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.svet.czsk.net/clanky/publicistika/zrodmafie.html>

UZSI [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.uzsi.cz/cz>

Seznam použitých audiovizuálních zdrojů

Ceskatelevize.cz - Dokumentární film Vor v zákoně [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=iG5CagkUqK4>

Ceskatelevize.cz - Dokument Orlické vraždy [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=7IMWF-924o0>

Ceskatelevize.cz - Hydepark. [online]. [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10252839638-hyde-park-ct24/210411058080906-hyde-park/>

CSFD.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/223893-expozitura/> (Osobní shlednutí)

CSFD.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/154051-sametovi-vrazi/> (Osobní shlednutí)

Seznam použitých ostatních zdrojů

MACHÁČEK, Z.- RUPL, T. *Zahraniční skupiny organizovaného zločinu a jejich aktivity na českém území*. In. Mezinárodní organizovaný zločin v ČR

TRÁVNÍČKOVÁ, I. *Drogová kriminalita – včera, dnes a zítra*. Kriminalistika, 2001, roč. 34

Výroční zpráva NPC za rok 2006, s. 2.

Seznam zkratk

ČTK - Česká tisková kancelář

G4S - Group4Securitas

OBOZ- odbor boje s organizovaným zločinem

OZ- organizovaný zločin

ÚOOZ- útvar pro odhalování organizovaného zločinu

Seznam příloh

Příloha A – Obsah filmu Sametoví vrazi I

Příloha B – Obsah seriálu Expozitura III

Přílohy

Příloha A – Obsah filmu Sametoví vrazi

Kromě mediálních výstupů, které po dopadení pachatelů probíhaly, vznikl také film *Sametoví vrazi*, který je inspirován pravdivou skutečností těchto hrůzných činů. Většina situací je ve filmu skutečně zobrazena podle pravdivého scénáře, ale v následující analýze se pokusím vytyčit rozdílnosti, které jsem po shromáždění faktů a následném zhlédnutí filmu zaznamenala. Jak je z vyjádření pracovníků kriminální služby známo, celý příběh začal v posilovně, ve které se seznámili tři hlavní zločinci-Karel Kopáč, Vladimír Kuna, Ludvík Černý (v roli Michal Dlouhý, Petr Motloch, Jan Dolanský). Poté, co Kopáč skončil se svou kariérou na URNĚ kvůli touze většího finančního bohatství, začal pracovat jako ochranka pro podnikatele, na kterého domluvil společně s Černým vraždu. Vše se uskutečnilo v Rudné pod záminkou výměny valut; podle skutečnosti se všim oba vrazi souhlasili, ale scéna vyobrazuje Kopáče, jak se snaží z vraždy vymluvit pod záminkou, že podnikatel něco tuší a navíc je lidi viděli spolu odcházet. I přesto střílí Černý podnikatele do hlavy a jeho mrtvé tělo končí na dně Orlické přehrady zabalené v pletivu. Druhá vražda se uskutečnila na jugoslávském přistěhovalci, který chtěl od Kuny koupit zbraň. Tato filmová scéna nemá s realitou společného zhora nic, od opravdové koupi zbraně se liší již v základech; jugoslávský podnikatel měl údajně natáčet lehké snímky s Kopáčovou přítelkyní (záznamy neříkají nic o tom, že by v té době měl Kopáč přítelkyni, jediné ženy, které v příběhu doopravdy inscenují, jsou sestra Kopáče a přítelkyně Černého). Černý, který byl pověřen zabíjením, po Jugoslávci vystřelil a vyřkl svou hlášku: „To jsem ale čtverák!“. V okamžiku, kdy mrtvého jugoslávského podnikatele „naložili“ vrazi do sudu s louhem, se začala opět mísit realita s filmovým dějem, jelikož Jugoslávec nebyl skutečně první obětí, jež byla před vhozením na orlické dno zalisována do sudu. O skutečné třetí vraždě, na které se podílel Černý sám, se film vůbec nezmiňuje. Je sice naznačena akce, ve které se Černý angažuje bez svých kumpánů, ale o vraždě starozitníka, kterému bylo zcizeno zlato není ani zmínka. Naopak zfilmovaná čtvrtá vražda Kunovy matky odpovídá přesně všem záznamům. Paní Medková, která podnikala v sexuálních službách a nechtěla svému synovi zapůjčit peníze na byznys, byla zavražděna pomocí

balíčku, který si vyzvedla na poště. Po otevření toxický balíček vybuchl a Kunova matka podlehlá svým zraněním.

V průběhu filmu je neustále zmiňovaná záminka zavraždit manžela Kopáčovy sestry- Jaroslava Meiera. Meierová je v manželství nešťastná a podvádí svého manžela s milencem Petrem Chodounským, se kterým má v úmyslu ručit Meierovým domem na úvěrový podvod. Kopáč, který s vraždou svého švagra nesouhlasil – stejně tak, jako tomu bylo v realitě- zařídil, aby se jeho vražda nekonala. Po neúspěšném pokusu se Meierová s milencem obrátili s prosbou na Černého, který jejího manžela zavraždil čtyřmi výstřely ze samopalu. Irena Meierová později přiznala, že předala maskovanému muži fotografii svého muže a klíč od domu, ale popřela, že by si jeho vraždu objednala. Po dvouhodinovém zfilmovaném vraždění se na konci příběhu vyobrazuje skutečnost, jak se zbabělí Kuna s Černým snaží veškeré zločiny hodit na Kopáčovo jméno. V tu dobu už je Kopáč upoután na invalidní vozík a jeho život upadá do depresí. V závěru je ztvárněn okamžik, kdy filmový JUDr. Jaroslav Pouzar domlouvá Kopáčovi, který přemýšlí nad sebevraždou; nakonec vše dopadlo dobře a postřelena byla jen Kopáčova noha. Po skončení vyšetřování odešel JUDr. Jaroslav Pouzar na vlastní žádost od Policie ČR a začal se věnovat advokacii.⁵⁹

⁵⁹CSFD.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/154051-sametovi-vrazi/> (Osobní shlednutí)

Příloha B – Obsah seriálu Expozitura

V každém díle šestnáctidílného seriálu se uzavře jeden dílčí případ kauzy. Hlavní drama je však sledováno v příběhu policistky a jejího kolegy, kteří se postavili jednomu z největších zločineckých gangů na českém území po roce 1989. Jedná se o detektivy, kteří pracovali v Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu. Většina hlavních aktérů, kteří posloužili jako předloha, dodnes žijí.

V jednotlivých dílech Expozitury jsou zvlášť řešeny různé případy, ale celým seriálem se také bude táhnout dramatický příběh policistky, která je čerstvě přidělena do Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu a jejího kolegy, kteří nechtěli podporovat Berdychův gang v jeho konání a nečinně přihlížet, naopak zde byla snaha po spravedlnosti. Mladá policistka zjišťuje, že ne vždy jsou v případech odsouzení jejich skuteční viníci. Jejího úsilí si nemohl jeden z největších zločineckých gangů na našem území nevšimnout a stává se nepohodlnou nejen pro ně, ale i pro zkorumpované vysoké představitele policie díky důkazům o jejich propojení s gangem a mění se ve štvanou zvěř v příběhu, který působí na diváka silnými emocemi a touze po spravedlivém osudu představitelů.

Hrdiny jsou členové elitní policejní jednotky, která byla vytvořena pro účely stíhání nejvyšších pater organizovaného zločinu a pro boj s mafií. Její významní detektivové se však spojili s kriminálníky a vytvořili svůj vlastní gang, který pro svoje zbohatnutí musí stále častěji porušovat zákony. Šéfové policejní jednotky jsou odhaleni dvojicí podřízených, kteří začínali v oddělení bez sebemenšího podezření na nekalé praktiky uvnitř policie. Postupem času si uvědomují, jak jsou uvnitř jednotky osamoceni. Nakonec sami bojují o holé přežití, když se je gang rozhodne odstranit.⁶⁰

Seriál dosáhl vynikajícího hodnocení od odborné i laické veřejnosti, kritiky a stal se nejdražším seriálem v české historii, což odráží použití speciálních situací a obsažených zajímavostí, které byly mediálně velmi propagovány a připomínány.

„Všechny případy se staly. Jen někdy jiným lidem a za trochu jiných okolností. Příběhy jsou na motivy těch skutečných. S realitou v příběhu jsme ale měli neustálý problém. Pravda je totiž ve filmu někdy příliš nepravděpodobná. Ve scénáři jsme se

⁶⁰CSFD.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/223893-expozitura/> (Osobní shlednutí)

vyhýbali náhodám, řešení našich zápletek je přísně logické. To v reálném životě nebývá.“⁶¹

⁶¹Nova.cz [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/film/janek-kroupa-o-expoziture-vsechny-pribehy-jsou-pravdive.html>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Sylvie Micková

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Prezenční

Název práce: Organizovaný zločin v ČR po roce 1989 a jeho obraz v médiích

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 53

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 13

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 18

Počet audiovizuálních zdrojů: 5

Počet ostatních zdrojů: 3

Vedoucí práce: Mgr. Libor Svoboda Ph.D.